

**T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANABİLİM DALI**

**BİREYSEL VE GRUP ETKİNLİKLERİNİN ZİHİNSEL
YETERSİZLİĞİ OLAN BİREYLERİN DİKKAT SÜRESİ
ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

Fatma ÇETİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Danışman
Dr. Yahya ÇIKILI**

KONYA – 2011

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Fatma CETİN

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Fatma GETİN		
	Numarası	065219001006		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Özel Eğitim		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora	☐
	Tez Danışmanı	Dr. Yahya ÇIKILI		
Tezin Adı	Bireysel ve Grup Etkinliklerinin Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerin Dilkat Süresi Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi			

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan ..... başlıklı bu çalışma ..08.10.2011.. tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler	İmza
Öğr. Gör. Dr.	Yahya ÇIKILI	
Doç. Dr.	Hakan SARIL	
Yrd. Doç. Dr.	Sebahattin AUFAROĞLU	

ÖNSÖZ

Bu aşamaya gelmemde ve bana göre dünyanın en güzel mesleği olan zihin engelliler öğretmeni olmamdaki en büyük paya sahip olan hocalarım, Doç. Dr. Hakan SARI, Dr. Bülent Dilmaç, Yrd. Doç. Dr. Selahattin AVŞAROĞLU ve değerli danışmanım Dr. Yahya ÇIKILI'ya sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca çalışmam süresince yardımlarını esirgemeyen Arş. Gör. Emel SARDOHAN'a teşekkürü borç bilirim.

Sahip olduğum her güzel şeye ulaşmamda bana her zaman sınırsız destek ve sonsuz sevgilerini veren, ne olursa olsun her koşulda mutlu olmamı sağlayan babam Cabbar BEYAZ'a, annem Şefika BEYAZ'a, ağabeylerim Osman BEYAZ ve Mustafa BEYAZ'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Değerli eşim İsmail ÇETİN'e çalışmalarım sırasında gösterdiği saygı, sabır, anlayış ve vermiş olduğu değer için teşekkür ederim. Çalışmalarım sırasında desteğini hissettiğim eşimin anne ve babası Mustafa ÇETİN ve Fatma ÇETİN'e teşekkür ederim.

Meslek hayatımda ve akademik çalışmalarımnda benden desteğini esirgemeyen Özel Çare Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi kurucu ve personellerine ve özellikle Fzt. Seyfullah ŞEN'e teşekkür ederim.

ÖZET

Bu çalışmada, bireysel ve grup etkinliklerinin zihinsel yetersizliği olan bireylerin dikkat süresi üzerindeki etkililiği araştırılmıştır. Dolayısıyla, bu araştırmanın amacı, bireysel ve grup etkinliklerinin zihinsel yetersizliği olan bireylerin dikkat süresi üzerindeki etkililiğini incelemektir. Çalışmada yarı deneysel model olan tek desenli araştırma modellerinden dönüşümlü uygulamalar modeli kullanılmıştır. Bu modelle uygulanan programın etkililiği her öğrencide ayrı ayrı incelenmiştir. Araştırma 2009-2010 öğretim yılında Konya ilinde rehabilitasyon merkezine devam eden üç öğrenci ile yürütülmüştür. Öğrenciler seçilirken öncelikle hafif düzeyde zihinsel yetersizlik tanısı almış, 10 yaş üzerinde olan öğrenciler belirlenmiştir. Daha sonra öğrencilere önceden hazırlanan bireysel ve grup etkinliklerinin önkoşul beceri ölçü araçları uygulanmıştır. Ölçü araçlarının uygulanmasından sonra önkoşul becerilere sahip altı öğrenci ile araştırma yürütülmüştür. Öğrencilerden üçü ile çalışmalar yürütülmüş, üçü ise yedek olarak belirlenmiştir. Çalışmada her oturum için öğretim planı ve ölçü aracı hazırlanmıştır. Ayrıca öğrencilerin etkinlikler sırasındaki davranışları belirlemek amacıyla gözlem formu geliştirilmiştir. Çalışma sonucunda elde edilen bulgular grafik üzerinde gösterilmiştir. Grafiklerde başlama düzeyi ile öğretim süreci sonunda gelinen düzey arasındaki mesafenin uzaklığı etkililik derecesini göstermektedir. Araştırma sonunda, yapılan bireysel ve grup etkinliklerinin zihinsel yetersizlik gösteren bireylerin dikkat süresi üzerinde etkili olduğu gözlenmiştir. Ayrıca, bu etkililik düzeyinin bireysel etkinliklerde grup etkinliklerine göre daha fazla olduğu da görülmüştür. Sonuç olarak, bireysel etkinliklerin zihinsel yetersizliği olan bireylerin dikkat süreleri üzerinde grup etkinliklerinden daha etkili olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar kelimeler: Dikkat Eksikliği, Zihinsel Yetersizliği Olan Birey, Bireysel Etkinlikler, Grup Etkinlikleri, Tek Denekli Araştırma Yöntemi

ABSTRACT

The present study analyses the effect of individual and group work on the attention span of mentally handicapped children. Therefore, the aim of this study is to investigate the effects of individual and group work upon the attention span of children with intellectual disabilities. Among the single subject research methods of the semi-experimental methods, alternating treatments model is employed in the present study. The effectiveness of the program based on this model is investigated separately on each student. The study was conducted throughout the 2009-2010 academic year in a rehabilitation center in Konya. In the selection of the participants, children over the age of ten diagnosed for mildly mental disabilities were selected. Precondition skills assessment tools designed previously for individual and group work were administered. After the assessment procedure, the study was conducted with six students with the necessary precondition skills. Out of these six students, three were determined as reserve students whereas the other three participated actively in the activities. For each session a lesson plan and assessment tools were designed. Moreover an observation form was developed to determine the behavior of the students throughout the activities. The findings of the study are presented in graphics. The distance between the baseline and the level reached at the end of the intervention period shows the level of effectiveness. The results of the research have shown that the individual and group work activities are effective on the attention span of mild mentally handicapped children. Moreover, the effectiveness level of individual activities is higher than group work activities. As a result, individual activities are more effective than group work activities on the attention span of children with mild mental disabilities.

Key words: Attention deficit, individual with intellectual disabilities, individual activities, group activities, single subject research model

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv

BÖLÜM I: ALANYAZIN

I.1.Giriş	1
I.1.a. Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerin Özellikleri	3
I.1.a.1.Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerin Bellek Özellikleri	3
I.1.a.2. Zihinsel Yetersizliğe Sahip Bireylerin Öğrenme Özellikleri.....	3
I.1.a.3. Zihinsel Yetersizliğe Sahip Bireylerin Dil-Konuşma Özellikleri.....	3
I.1.a.4. Zihinsel Yetersizliğe Sahip Bireylerin Akademik Özellikleri.....	4
I.1.a.5. Zihinsel Yetersizliğe Sahip Bireylerin Sosyal Gelişim Özellikleri	4
I.1.a.6. Zihinsel Yetersizliğe Sahip Bireylerin Psiko-motor gelişim Özellikleri	4
I.1.b. Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerin Sınıflandırılması	5
I.1.b.1. Hafif Düzeyde Zihinsel Yetersizlik	5
I.1.b.2. Orta Düzeyde Zihinsel Yetersizlik	5
I.1.b.3. Ağır Düzeyde Zihinsel Yetersizlik	5
I.1.b.4. Çok Ağır Düzeyde Zihinsel Yetersizlik	6
I.1.c. Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerin Tanılama ve Değerlendirilmesi	6
I.1.d. Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerin Eğitimleri	8
I.1.e. Dikkat	9
I.1.e.1. Dikkati Etkileyen Faktörler	10
1. Büyüklük.....	10
2. Yoğunluk	10
3.Yenilik ve Olağan Dışılık	10
4. Tutarsızlık	11
5. Duygu.....	11
6. Kişisel Önem.....	11
I.1.f. Dikkat Eksikliği	11
I.1.g. Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerde Dikkat.....	13

I.2. PROBLEM	13
I.3. AMAÇLAR	14
I.4. ÖNEM	15
I.5. SAYILTILAR.....	16
I.6. SINIRLILIKLAR	16
I.7. TANIMLAR	16

BÖLÜM II: KURAMSAL ÇERÇEVE

II.1. Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerle İlgili Araştırmalar	18
II.2. Dikkat İle İlgili Araştırmalar.....	24

BÖLÜM III: YÖNTEM

III.1. Araştırmanın Modeli.....	28
III.2. Çalışma Grubu	29
III.3. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları	31
III.3.a. Bireysel ve Grup Etkinlikleri Önkoşul Ölçü Araçları.....	31
III.3.b. Bireysel ve Grup Etkinlikleri Performans Kayıt Tablosu.....	31
III.4. Bireysel ve Grup Eğitim Etkinliklerinin Ön Uygulaması.....	32
III.5. Uygulama Ortamı	32
III.6. Uygulama Güvenirliği	32
III.7. Deney Süreci.....	33
III.7.a. Öğretim Süreci	33
III.7.b. Verilerin Analizi	34

BÖLÜM IV: BULGULAR

IV.1 Bireysel Etkinliklerle İlgili Bulgular	38
IV.2 Grup Etkinlikleriyle İlgili Bulgular	41
IV.3. Bireysel ve Grup Etkinliklerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	44

BÖLÜM V: TARTIŞMA.....	47
-------------------------------	-----------

BÖLÜM VI: SONUÇ VE ÖNERİLER

VI.1. Sonuç	49
VI.2. Öneriler.....	49
KAYNAKÇA.....	50
EKLER	57

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1 :Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Özellikleri	30
Tablo 2: : I. , II. Ve III. Öğrencinin Bireysel Oturumlardaki Dikkat Süreleri.....	36
Tablo 3: I. , II. Ve III. Öğrencinin Grup Oturumlardaki Dikkat Süreleri	37

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: I. Öğrencinin Bireysel Etkinliklerdeki Başlama Düzeyi, Öğretim Süreci ve İzleme Süreçlerindeki Dikkat Süreleri.....	38
Grafik 2: II. Öğrencinin Bireysel Etkinliklerindeki Başlama Düzeyi, Öğretim Süreci ve İzleme Süreçlerindeki Dikkat Süreleri.....	39
Grafik 3: III. Öğrencinin Bireysel Etkinliklerindeki Başlama Düzeyi, Öğretim Süreci ve İzleme Süreçlerindeki Dikkat Süreleri.....	40
Grafik 4: I. Öğrencinin Grup Etkinliklerindeki Başlama Düzeyi, Öğretim Süreci ve İzleme Süreçlerindeki Dikkat Süreleri.....	41
Grafik 5: II. Öğrencinin Grup Etkinliklerindeki Başlama Düzeyi, Öğretim Süreci ve İzleme Süreçlerindeki Dikkat Süreleri.....	42
Grafik 6: III. Öğrencinin Grup Etkinliklerindeki Başlama Düzeyi, Öğretim Süreci ve İzleme Süreçlerindeki Dikkat Süreleri.....	43
Grafik 7: Bireysel ve Grup Etkinliklerinin I. Öğrencinin Dikkat Süresi Üzerindeki Etkililiğinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	44
Grafik 8: Bireysel ve Grup Etkinliklerinin II. Öğrencinin Dikkat Süresi Üzerindeki Etkililiğinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	45
Grafik 9: Bireysel ve Grup Etkinliklerinin III. Öğrencinin Dikkat Süresi Üzerindeki Etkililiğinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	46

EKLER LİSTESİ

EK 1: Burdon Dikkat Testi	57
EK 2: Aile İzin Belgesi	58
EK 3: Sınıf İçi Etkinlik Gözlem Formu	59
EK 4: Uygulama Güvenirligi Formu.....	60
EK 5: Önkoşul Becerileri Ölçü Araçları	61
EK 6: Performans Kayıt Tabloları	80
EK 7: Öğretim Planları.....	104
EK 8: V. Oturum Resimli Kartları	125
EK 9: 7. Oturumun Resimli Kartları	130
EK 11: Etkinlik zaman çizelgesi	133

BÖLÜM I: ALANYAZINI

I.1. Giriş

Tüm bireyler gibi yetersizliği olan bireylerin de eğitim alma hakkı bulunmaktadır. Onların bu hakları yasalarla güvence altına alınmıştır. Eğitim sürecinde davranış değişikliği veya davranış kazandırma esastır.

Alan yazında öğrenme kavramı farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Ancak günümüzde genellikle öğrenme “potansiyel davranışta yaşantılar ve deneyimler sonucu meydana gelen kalıcı değişimler” şeklinde tanımlanmaktadır (Özbay, 2003). Tanım incelendiğinde öğrenmeyi etkileyen birçok faktörün olduğu söylenebilir. Alanda günümüze kadar yapılan araştırmalar öğrenmeyi etkileyen faktörlerin belirlenmesini sağlamıştır. Bu faktörler; öğrenenle ilgili faktörler, öğrenme yöntemi ile ilgili faktörler ve öğrenme malzemesi ile ilgili faktörler şeklinde gruplanmıştır. Öğrenmeyi etkileyen faktörlerden öğrenenle ilgili faktörler arasında dikkat kavramı bulunmaktadır (Bacanlı, 2007).

Öğrenmenin gerçekleşmesi için bireyin, öğrenilecek konu üzerinde dikkatini yoğunlaştırması gerekir (Eripek, 2002). Dikkat, “çevresel verilerden alınan uyaranlardan bazılarının daha sonraki bilişsel süreçler için seçilmesi işlemi” şeklinde tanımlanmaktadır (Özbay, 2003). Bu durum zihinsel yetersizliğe sahip olan bireyler için, normal gelişim gösteren bireylere göre kontrol edilmesi daha güç bir durumdur (Eripek, 2002).

Zihinsel yetersizliğe sahip olan çocuklar yaşlarına göre birçok alanda farklılık göstermektedir. Bu farklılıkların başında öğrenme ile yaşadıkları güçlükler gelmektedir. Bu alanda ise dikkat önemli bir yer tutmaktadır. Ancak alan yazında yapılan araştırmalar zihinsel yetersizliği olan çocukların da gerekli düzenlemeler yapıldığında akademik becerileri öğrenebildiklerini göstermektedir. Bu nedenle normal eğitim hizmetlerinden yararlanması güç bir durum halini alır ve özel eğitime ihtiyaç duyarlar.

Özel eğitim, çoğunluktan farklı ve özel gereksinimli çocuklara sunulan, üstün özellikleri olanları yetenekleri doğrultusunda kapasitelerinin en üst düzeye çıkmasını sağlayan, yetersizliği engele dönüştürmeyi önleyen, engelli bireyi kendine yeterli hale getirerek topluma kaynaşmasını, ve bağımsız, üretici bireyler olmasını destekleyecek becerilerle donatan eğitimidir (Ataman, 2005).

1997 yılında yayımlanan 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ' ye göre özel eğitim gerektiren birey, çeşitli nedenlerle, bireysel özellikleri ve eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından beklenen düzeyden anlamlı farklılık gösteren birey olarak tanımlanmıştır (Resmi Gazete, 1997) .

2916 sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanununa göre özel eğitim gerektiren birey, beden, zihin, ruh, duygu, sosyal ve sağlık özellikleri ve durumlarındaki olağan dışı ayrılıkları sebebiyle normal eğitim hizmetlerinden yararlanamayan 4-18 yaş grubundaki çocukları ifade eder (Resmi Gazete, 1983).

Zihinsel yetersizliğe sahip çocuklar, özel eğitime muhtaç çocuklar içerisinde en popüler grup olarak açıklanmıştır (Eripek, 2002). Zihinsel yetersizliği olan çocuklarla ilgili birçok kavram kullanılmış ve tanım yapılmıştır. Zihinsel yetersizlik, “doğumdan önce, doğum esnasında ve sonraki gelişim süresinde çeşitli nedenlerle zihinsel gelişimlerinde ve fonksiyonlarında oluşan sürekli yavaşlama, duraklama ve gerileme gösteren ve bunun sonucu olarak etkili uyumsal davranışlarda gerilik ve yetersizlik” şeklinde tanımlanmaktadır (Enç, Çağlar ve Özsoy, 1981).

Zihinsel yetersizlik doğum öncesi, doğum sırası ve doğum sonrasında çeşitli nedenlere bağlı olarak genel zihinsel işlevlerde normalden önemli derecede gerilik ve bunun yanı sıra uyumsal davranışlarda da yetersizlik durumu olarak da tanımlanmaktadır (Yavuzer, 2004).

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğindeki (2006) tanıma göre zihinsel yetersizliği olan birey, “Zihinsel işlevler bakımından ortalamanın iki standart sapma

altında farklılık gösteren, buna bağlı olarak kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde eksiklikleri ya da sınırlılıkları olan, bu özellikleri 18 yaşından önceki gelişim döneminde ortaya çıkan ve özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine ihtiyaç duyan birey” dir. (MEB, 2006).

I.1.a. Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerin Özellikleri

Dünya Sağlık Örgütü kriterlerine göre zihinsel yetersizlikte 3 temel özellik vardır: a. Genel zeka işlevinin belirgin derecede normalin altında olması (70 ya da daha altında bir IQ). b. Zihinsel yetersizlikten etkilenmiş bireyin yaşadığı bir toplumda kendi akranları ile karşılaştırıldığında beceriler, sorumluluk, iletişim, vb. alanlarda geriliğin olması (iki veya daha fazla uyum sağlama alanında yetersizlik). c. 18 yaşından önce başlamasıdır (Koçak vd., 2008).

I.1.a.1.Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerin Bellek Özellikleri

Zihinsel yetersizliği olan bireylerin pek çoğu hatırlamada güçlük çeker. Görsel ve işitsel algıları zayıftır. Bellekle ilgili yaşadıkları en önemli problem öğrendikleri bilgileri kısa süreli bellekten uzun süreli belleğe aktarmada yaşamalarıdır. Genelleme yapmakta zorlanırlar, kazandıkları bilgileri ilişkilere göre gruplamada güçlük çekebilirler. Zihinsel yetersizliği olan bireylerin yaşlılarıyla karşılaştırıldığında kendilerini düzenleme (tekrarlama, gruplandırma ilişkilendirme) stratejilerini daha az sıklıkta kullandıkları görülmektedir (MEB, 2008).

I.1.a.2. Zihinsel Yetersizliğe Sahip Bireylerin Öğrenme Özellikleri

Zeka geriliği olan bireyleri normal yaşlılarından ayıran belki de en belirgin özellikleri öğrenmede gösterdikleri yetersizliklerdir. Öğrenmede bir başkasının yardımına normal yaşlılarından daha fazla gereksinim duyarlar (Eripek, 2005).

I.1.a.3. Zihinsel Yetersizliğe Sahip Bireylerin Dil-Konuşma Özellikleri

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2008 yılında yayımlanan Zihinsel Engelli Bireyler Destek Eğitim Programında yer alan açıklamaya göre Zihinsel yetersizliği

olan bireyler, dil ve konuşmayı zihinsel yetersizliği olmayan bireylerin geçtiği basamaklardan geçerek edinirler. Ancak bu basamaklardan geçiş hızları daha yavaştır. Dil ve konuşma gelişimindeki sorunlar ile kendini düzenleme (tekrarlama, gruplandırma, ilişkilendirme) problemleri arasında yakın bir ilişki vardır. Çünkü birçok kendini düzenleme stratejisi dile dayalıdır (MEB,2008).

I.1.a.4. Zihinsel Yetersizliğe Sahip Bireylerin Akademik Özellikleri

Hafif derecedeki zihin engelli öğrencilerin fark edilmeleri çoğu kez ilköğretim öncesinde mümkün olamamaktadır. Çünkü bu çocuklar okul öncesi dönemde yaşlılarından farklı davranışlar göstermemektedirler ya da gösterdikleri farklılıklar çok azdır, dolayısıyla gözden kaçmaktadırlar. Ancak okula başlandığında yaşanan yoğun okuma-yazma ve akademik öğrenme yaşantıları, bu çocuklar ile yaşlıları arasındaki farkı daha açık bir biçimde ortaya koymaktadır. Gerilik durumları orta ve ağır derecede olan zihin engelli çocuklar çoğu kez okul öncesinde farkına varılırlar. Çünkü yaşlıları ile aralarında gözle görülebilecek ciddi farklılıklar vardır (Eripek, 1996).

I.1.a.5. Zihinsel Yetersizliğe Sahip Bireylerin Sosyal Gelişim Özellikleri

Zihinsel yetersizliği olan çocukların öğrenme güçlüğüne ek olarak, yaşlıları ile ilgili uygun sosyal becerileri geliştirme ve yeni sosyal beceriler öğrenme imkanlarının oldukça sınırlı olması bu bireylerin sosyal becerilerindeki yetersizliklerini artırmaktadır (Kabasakal, 2007).

I.1.a.6. Zihinsel Yetersizliğe Sahip Bireylerin Psiko-motor gelişim Özellikleri

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2008 yılında yayımlanan Zihinsel Engelli Bireyler Destek Eğitim Programında yer alan açıklamaya göre genel olarak bu bireylerin fiziksel gelişimleri (boy-kilo) ise yaşlılarının gelişimi ile tutarlılık gösterebilmektedir. Zihinsel yetersizliği olan bireyin, sahip olduğu yetersizliğin derecesi arttıkça yukarıda belirtilen alanlarda yaşadığı güçlüklerin derecesi de artmaktadır (MEB, 2008).

I.1.b. Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerin Sınıflandırılması

Zihinsel yetersizlik gösteren çocuklar homojen bir grup değildir. Kendi içlerinde önemli bireysel farklılıklar gösterirler. Bu nedenle zihinsel yetersizlik gösteren çocukların sınıflandırılmasına gereksinim duyulmaktadır (Eripek, 2005). Zihinsel yetersizlik gösteren bireyler, ağırlık düzeylerine göre hafif, orta, ağır ve çok ağır zihinsel yetersizlik gösterenler olmak üzere dört gruba ayrılırlar (Ataman, 2005).

I.1.b.1. Hafif Düzeyde Zihinsel Yetersizlik: Bireyin eğitim dönemi içinde, sınırlı seviyede destek eğitim hizmetleri ve özel düzenlemelere ihtiyacı olması durumudur. Bu kişiler genellikle okula başlayana kadar çoğunlukla akranlarından ayırt edilemezler. Duygusal ve motor alanlarındaki bozuklukları çok azdır. Ergenliğin ileri dönemlerinde yaklaşık 6. sınıfa kadar akademik becerileri kazanırlar. Yetişkinlikte çok fazla beceri istemeyen meslek yaşamı ve koruyucu çalışma gruplarıyla kendi kendilerine bakabilmelerine karşın sosyal ve mali sorunlarla ilgili olarak yardıma ihtiyaç duyabilirler. Erişkin yaşlarında, ancak kendi başlarına yaşayabilmeye yeten toplumsal ve mesleki yetenekler kazanırlar. Bu kazanında özel eğitim belirleyici rol oynar. Evlenebilirler ve çocuk sahibi olabilirler (Yavuzer, 2004).

I.1.b.2. Orta Düzeyde Zihinsel Yetersizlik: Bireyin gecikmeli konuşma ve dil gelişimi, sosyal, duygusal ve davranış problemleri ile temel okuma-yazma ve sayma becerilerini kazanmasında ortaya çıkan gecikme durumudur. Genellikle engelleri okulöncesi döneminde fakedilmektedir. Sosyal kuralları öğrenmeleri ve uygulamaları zayıftır. Öğrenmeleri yavaş, kavramlaştırma yetileri çok kısıtlıdır. Okulöncesi dönemde iletişim kurmayı öğrenebilirler. Genelde ağır konuşma bozuklukları ve kendilerini ifade etmede güçlük mevcuttur (Koçak vd., 2008).

I.1.b.3. Ağır Düzeyde Zihinsel Yetersizlik: Özellikle yaşamın ilk yıllarında çok çabuk fark edilirler. Ağır düzeyde zihinsel yetersizliğe sahip bireyler sürekli olarak kontrol altında tutulmaya ihtiyaç duyarlar çünkü kendileri için gerekli olan temel basit öz-bakım becerilerini bile kazanamayabilirler. Okul öncesi dönemde gelişimleri büyük ölçüde geridir. Bu gruptaki bireyler ancak denetim altında kendilerine bakmayı

öğrenirler ve basit düzeyde iletişim kurarlar. Yetişkinlik dönemlerinde basit işleri yapabilirler. Yakın zamanlara kadar bu çocukların eğitim sürecine alınmamışlardır. Ancak son zamanlarda toplumun bakış açısı ve eğitim anlayışındaki değişiklikler bu çocukların eğitimle belli bir aşama kaydedebilecekleri anlaşılmıştır (Eripek, 2005).

I.1.b.4. Çok Ağır Düzeyde Zihinsel Yetersizlik: Bireyin zihinsel yetersizliği yanında başka yetersizlikleri bulunması nedeniyle öz bakım, günlük yaşam ve temel akademik becerilere sahip olmamasından dolayı yaşamı boyunca bakım ve gözetim ihtiyacı olması durumudur. Çoğunda zihinsel yetersizliğe neden olan özel bir nörolojik sorun vardır. Erken çocukluk yıllarında duyu-motor işlevlerinde önemli eksiklikler vardır. Tam bir denetime ihtiyaç duyarlar ve genellikle tüm yaşamlarını bir bakıcı gözetiminde geçirirler (Yavuzer, 2004).

I.1.c. Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerin Tanılama ve Değerlendirilmesi

Zihinsel yetersizlik bireyin, ciddi biçimde konuşma ve dil gelişimi güçlüğü, sosyal, duyuusal ve davranış problemleri ile temel öz bakım becerilerini öğrenmesinde ortaya çıkan gecikme durumunu ifade eder. Hafif ve orta düzeyde zihinsel yetersizliği olan çocukların birçoğu zihinsel ve fiziksel gelişimleri açısından yaşlılarından önemli bir farklılık göstermediği için genellikle okula başlayana kadar bu çocuklardaki gelişim geriliklerinin pek farkına varılmaz. Okula başladıklarında, özellikle akademik çalışmalarda karşılaştıkları güçlükler sonucunda gerilikleri ortaya çıkar. Ağır düzeyde zihinsel yetersizliği olan çocuklar ise daha önce fark edilebilirler (Kabasakal, 2007).

AAMR'nin 1992 Yönergesi'nde değerlendirmede göz önünde bulundurulması gereken hususlar şöyle sıralanmaktadır:

a) Bireyin değerlendirmeye alınması için ciddi nedenler olmalıdır. Her öğrenme ve davranış problemi gösteren çocuk değerlendirmeye konu yapılmamalıdır.

b) Çocuğun ailesi değerlendirmeye izin vermeli ve değerlendirmenin devamında yapılacak herhangi bir belirleme, herhangi bir yerleştirme ve eğitim programı kararına katılma ve itirazda bulunma hakkına sahip olmalıdır.

c) Değerlendirme işlemleri yalnızca yeterli niteliklere sahip, sertifikalı ya da belgeli meslek mensupları tarafından yapılmalıdır.

d) Değerlendirme işlemleri görme, işitme, sağlık ya da harekette belirli bozukluğu olanlar dikkate alınarak gerekli düzenlemelere gidilmeli ve standardize edilmiş bazı testler üzerinde değişikliklere gidilerek geçmiş, kültürü ya da dili genel nüfustan farklılık gösterenlere uygun hale getirilmelidir.

e) Bireyin işitme, sağlık ya da diğer problemleri olduğundan kuşkulandığında uzman görüşüne başvurulmalıdır. Böylece değerlendirmede olası bir yanlışlık önlenmiş olur.

f) Sonuç ve öneriler, bireyi yakından tanıyan insanlarla yapılan görüşmelerden ve bireyin davranışlarının gözlenmesinden elde edilen tüm bilgiler esas alınarak yapılmalıdır. Tanılama çok boyutlu olmalı, ZB gibi tek bir etmene dayalı olmamalıdır.

g) Önceki kararları doğrulamak ya da düzeltmek, bireyin gelişiminde uygulanan programın değiştirilmesini gerekli kılacak iniş çıkışları göz önünde bulundurabilmek için belirli aralıklarla yeniden değerlendirmeler yapılmalıdır.

h) Bireyler değerlendirme işlemlerini reddetme haklarını kullanabilmeli, dolayısıyla kendilerini tanılama sürecinden ve/ya da öngörülen hizmetlerden uzak tutulabilmelidirler (Ataman, 2005) .

Erken tanı ve erken eğitim ile bu çocukların buldukları noktadan çok daha ileri bir yere gelebildikleri, başarılı olabildikleri görülebilmektedir (Kabasakal, 2007).

I.1.d. Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerin Eğitimi

Zihinsel yetersizliği olan her çocuk diğer çocuklar gibi bir bireydir. Bu çocukların da tüm çocuklar gibi gelişimsel olarak ortaya çıkan ihtiyaçlarını karşılamaları beklenmektedir. Ancak bu çocuklar sahip oldukları özellikleri nedeniyle yaşlılarından gelişimsel olarak farklılıklar göstermektedir. Bireyler arasındaki bu farklılıklar, onların ihtiyaçlarının olmayacağı veya ihtiyaçlarını kendileri karşılayamayacağı anlamına gelmemektedir. Yapılan araştırmalar, özel eğitim gerektiren bireylerin de özelliklerine uygun ortam ve fırsatlar sağlandığında eğitim imkânlarından yararlanabileceklerini göstermiştir (Çıkkılı, 2008).

1975 yılında kabul edilen PL. 94-142 sayılı Tüm Engelli Çocuklar İçin Eğitim Yasasıyla “tüm engelli çocuklara parasız eğitim hakkı, engellerine bakılmaksızın zorunlu eğitimden yararlanma hakkı, tüm engelli çocuklara fark gözetmeksizin değerlendirilme hakkı” getirilmiştir (Özyürek, 2005).

Özel eğitim, yetersizlikten etkilenmiş bireylerin, uygun eğitim programları ile özel yöntem, personel ve araç-gereç kullanarak; eğitim ihtiyaçları, yeterlilikleri, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda üst öğrenime, iş ve meslek alanlarına ve hayata hazırlanmalarını amaçlar (MEB, 2006).

573 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin amacı özel eğitim gerektiren bireylerin, Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda, genel ve mesleki eğitim görme haklarını kullanabilmelerini sağlamaya yönelik esasları düzenlemektir. Kararnamede tanılama, değerlendirme ve yerleştirme süreçleri tanımlanmıştır. Ayrıca, erken çocukluk döneminden başlayarak, okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim yükseköğretim yaygın eğitime ilişkin ilkeler belirlenmiştir. Yine bu kararnamede engelli çocuklar için olası eğitim ortamları tanımlanmış, kaynaştırma eğitimine ilişkin esaslar belirlenmiştir. Kararnamede ailelerin özel eğitim sürecinin her boyutuna aktif katılımlarının sağlanması, özel eğitim politikalarının geliştirilmesinde özel eğitimle ilgili örgütlerin görüşlerine

önem verilmesi, hizmetlerin toplumla etkileşim ve uyum sağlama sürecini kapsayacak şekilde planlanması gibi ilkeler yer almıştır (Kargın,2003).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocukların bir kısmı normal okullarda kaynaştırma uygulamalarında, küçük bir kısmı ise yine bu okulların bünyesinde açılan özel eğitim sınıflarında eğitim ve öğretimlerini sürdürmektedir. Kaynaştırmanın yaygınlaştırılması için çalışmalar devam etmektedir. Orta düzeyde (eğitilebilir) zihin engelli çocuklar için açılmış Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim okullarında eğitim-öğretim yapılmaktadır. Ağır düzeyde (öğretilbilir) zihinsel engelli çocukların eğitimleri, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı eğitim uygulama okullarında yürütülmektedir. İlköğretim mezunu olmayan ve ağır düzeyde olan 16 yaşını bitirmiş zihinsel engelliler için iş eğitim okulları bulunmaktadır. İlköğretim mezunu zihinsel engelliler için mesleki eğitim okulları hizmet vermektedir. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı özel, özel eğitim kurumlarında da özel gereksinimli bireylerin eğitim-öğretim hizmetleri yürütülmektedir. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na bağlı, zihinsel, görme engelli ve spastik bireylere, yatılı ve gündüzlü hizmet veren bakım, eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinin yanında, mesleki eğitim ve rehabilitasyon hizmetleri kapsamında iş atölyeleri bulunmaktadır (Özbey, 2007).

I.1.e. Dikkat

Dikkat, bilinçli ya da bilinçsiz olarak bir olayı daha canlı duruma getirmek için, tümü ya da bir parçası üzerinde anlık gücün toplanması durumudur (Ergün, 2005).

Dikkat, çevresel verilerden alınan uyarılardan bazılarının daha sonraki bilişsel süreçler için seçilmesi işlemidir. Bu satırları okurken etrafınızda sayısız başka uyarılar mevcuttur. Fakat tüm bunların içinde sadece okuduğunuz bu yazılar üzerinde dikkatinizi toplamaya çalışıyorsunuz. Bu nedenle dikkat öğrenmede ve hatırlamada merkezi bir rol oynar (Özbay, 2003).

I.1.e.1. Dikkati Etkileyen Faktörler

Bazı uyarılar dikkat çekiciyken bazıları dikkat çekici değildir. Dikkati etkileyen birtakım faktörler bulunmaktadır. Alanda dikkati etkileyen faktörler iç ve dış faktörler olarak gruplandırılmıştır. Özbay (2003), dikkati etkileyen faktörleri şu şekilde açıklamıştır:

1. Büyüklük

Aşağıdakilerden hangisi dikkatinizi daha çok çekiyor?

A   B   C   D

B ve D' nin daha çok fark edildiğini görmekteyiz. Dikkat büyük uyarılara yönelmektedir. Bu nedenle gazeteler önemli haberleri büyük puntolarla verirler. Bazen üzerinde fazla durulmaması veya gözden kaçması istenen yazılı veya başka materyaller küçük puntolarla verilir.

2. Yoğunluk

Yoğun uyarılar dikkati daha fazla çeker. Örneğin bir toplantıda çok renkli giyinenler ve yüksek sesle konuşanlar dikkati daha fazla çekerler. Birçok reklam şirketi bu nedenle yoğun ve göz alıcı renkleri kullanarak dikkat çekiciliği artırır. Canlı kırmızı ve sarı renkler diğer renklere göre daha fazla dikkat çekerler.

3. Yenilik ve Olağan Dışılık

Daha önce karşılaşılmamış uyarılar ve tuhaf uyarılar daha fazla dikkat çeker.

Aşağıdakilerden hangisi daha fazla dikkat çeker?

- Kamyon taşıyan bir tır
- Koyun taşıyan bir tır
- Boş bir tır
- Uçak taşıyan bir tır

Muhtemelen cevap “uçak taşıyandır” olacaktır. Çünkü gözümüz uçağın tırda taşındığına alışkın değildir. Yeni bir durum olduğu kadar aynı zamanda olağan dışıdır.

4. Tutarsızlık

Bağlam içerisinde tutarsızlık olan uyarılar daha çok dikkat çekicidir. Örneğin, “ Elif oku8la gitti ” Cümledeki 8 rakamının tutarsızlığı, Elif’in okula gitmesinden daha fazla dikkatimize malzeme olur.

5. Duygu

Duygusal ilişkisi yüksek olan uyarılar daha fazla dikkat çekicidirler. Ağlama, gülme , kan ve güzellik gibi duygusal boyutta ağırlıklı olan uyarılar daha çok dikkat çekerler.

6. Kişisel nem

İlgili durumda kişi için önemli olan uyarılar daha çok dikkat toplar. Paraya ihtiyaç olduğunda , bir toplulukta paradan bahsedilmesi diğer uyarılara göre daha fazla dikkat çeker (zbay, 2003).

I.1.f. Dikkat Eksikliği

Dikkat eksikliği , elli erkek çocuktan birinin ve yüz kız çocuktan birinin yaşadığı bir durumdur. Dikkat eksikliği’ nin ana ögeleri konsantrasyon zorluğu, dikkat dağılması, geleceğe yönelik düşünmekte zorlanma ve idarecilikte faal olmamaktır. ocuk önceliklerini sıralamak, organize olmak ve strateji belirlemek gibi yeteneklerden yoksundur (ev. Erzik , 2000).

DSM IV (2000)' e göre dikkat eksikliği ayırıcı tanı ölçütlerine göre belirtilen dikkatsizlik semptomlarından altı ya da daha fazlasını, en az altı aydır uyumsuzluk yaratacak ve gelişim düzeyine ters düşecek şekilde gösteriyor olması gereklidir. Bu semptomlar şu şekilde belirtilmiştir:

1. Çoğu zaman dikkatini ayrıntılara veremez ya da okul ödevlerinde, işlerinde ya da diğer etkinliklerinde dikkatsizce hatalar yapar,
2. Çoğu zaman üzerine aldığı görevlerde ya da oynadığı etkinliklerde dikkati dağınık,
3. Doğrudan kendisine konuşulduğunda çoğu zaman dinlemiyormuş gibi görünür,
4. Çoğu zaman yönergeleri izlemez ve okul ödevlerini, ufak tefek işleri ya da iş yerindeki görevlerini tamamlayamaz (karşıt olma bozukluğuna ya da yönergeleri anlayamamaya bağlı değildir),
5. Çoğu zaman üzerine aldığı görevleri ve etkinlikleri düzenlemekte zorluk çeker,
6. Çoğu zaman sürekli zihinsel çabayı gerektiren görevlerden kaçınır, bunları sevmez ya da bunlarda yer almaya karşı isteksizdir,
7. Çoğu zaman üzerine aldığı görevler ya da etkinlikler için gerekli olan şeyleri kaybeder (örn. Oyuncaklar, okul ödevleri, kalemler, kitaplar ya da araç-gereçler),
8. Çoğu zaman dikkati dış uyaranlara kolaylıkla dağınık, Günlük etkinliklerinde çoğu zaman unuttandır (DSM-IV-TR, 2000).

1.1.g. Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerde Dikkat

Zihinsel yetersizliği olanlarda dikkatleri incelendiğinde dikkat dağımlıklığı yaygın olarak görülmektedir. Bireylerin ğrenme problemlerinin önemli bir bölümü dikkat problemlerinden kaynaklanmaktadır. Genel olarak dikkatleri dağımlık ve kısa sürelidir (MEB., 2008).

Dikkat sürelerinin dağımlık olması öğrenme aktivitesi ile ulaşılmaya çalışılan hedefe ulaşılamamasına neden olmaktadır. Özellikle seçici dikkat ile ilgili sorunlarının olması dikkatlerini vermeleri gereken yere (rneğin öğrenme yaşantısı)değil, yetişkinin davranışlarına odaklamaları ile kendini göstermektedir. Ayrıca bu bireylerin, bir içi sürdürme veya yeni materyallere dikkatini kaydırma ile ilgili sorunları bulunabilir (MEGEP, 2007).

I.2. PROBLEM

Bireyler dikkat süresi ve yoğunluğu açısından birbirinden farklılıklar göstermektedir. Dikkat üzerinden birçok bireysel özellik etkili olmaktadır. Bu zellikler arasında yer alan özelliklerden birisi de zihinsel yeterlik düzeyidir. Zihinsel yetersizliği olan bireylerin öğrenme problemlerinin önemli bir bölümü dikkat problemlerinden kaynaklanmaktadır

Okul eğitiminde yrtlen öğrenme etkinlikleri genellikle görsel ve işitsel dikkati gerektirmektedir. Doğrudan olmasa da yapılan araştırmalar dikkatin öğrenmeyi etkilediğini göstermektedir. Öztürk’ün (1999) yaptığı araştırmada, öğretme süresinde sunulan uyarıcıların farkına varılmasını, önemli öğelerin ayırt edilmesini ve işleme sürecine gönderilmesini en etkili şekilde sağlayan mekanizma dikkat olduğunu ve öğrenmenin gerçekleştirilmesinde dikkati sağlama can alıcı bir öneme sahip olduğunu” bulmuştur.

Zihinsel yetersizliği olan bireylerle ilgili akademik öğrenme alanlarına yönelik bir çok araştırma yapılmıştır. Ancak bu bireylerin dikkat becerileri üzerinde yeterli araştırma bulunmamaktadır.

Bu araştırma bireysel ve grup etkinliklerinin zihinsel yetersizliği olan bireylerin dikkat süresi üzerindeki etkililiğini karşılaştırmaya yöneliktir.

I.3. AMAÇLAR

Bu araştırmanın amacı; Bireysel ve Grup Etkinliklerinin Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerin Dikkat Süresi Üzerindeki Etkisini karşılaştırmaktır. Bu genel amaca bağlı olarak aşağıdaki alt amaçlar oluşturulmuştur.

1. Yapılan bireysel etkinlikler zihinsel yetersizliği olan bireylerin dikkat süresi üzerinde etkili midir?
  - a. Yapılan bireysel etkinlikler zihinsel yetersizliği olan 1. öğrencinin dikkat süresi üzerinde etkili midir?
  - b. Yapılan bireysel etkinlikler zihinsel yetersizliği olan 2. öğrencinin dikkat süresi üzerinde etkili midir?
  - c. Yapılan bireysel etkinlikler zihinsel yetersizliği olan 3. öğrencinin dikkat süresi üzerinde etkili midir?
2. Yapılan grup etkinliklerinin zihinsel yetersizliği olan bireylerin dikkat süresi üzerinde etkili midir?
  - a. Yapılan grup etkinliklerin zihinsel yetersizliği olan 1. öğrencinin dikkat süresi üzerinde etkili midir?

b. Yapılan grup etkinliklerin zihinsel yetersizliği olan 2. öğrencinin dikkat süresi üzerinde etkili midir?

c. Yapılan grup etkinliklerin zihinsel yetersizliği olan 3. öğrencinin dikkat süresi üzerinde etkili midir?

3. Öğrencilerin dikkat süresi üzerinde bireysel etkinlikler ve grup etkinlikleri arasında farklılık var mıdır?

a. I. Öğrencinin dikkat süresi üzerinde bireysel etkinlikler ve grup etkinlikleri arasında farklılık var mıdır?

b. II. Öğrencinin dikkat süresi üzerinde bireysel etkinlikler ve grup etkinlikleri arasında farklılık var mıdır?

c. III. Öğrencinin dikkat süresi üzerinde bireysel etkinlikler ve grup etkinlikleri arasında farklılık var mıdır?

I.4. ÖNEM

Bu araştırmanın genel amacı, bireysel ve grup etkinliklerinin zihinsel yetersizliği olan bireylerin dikkat süresi üzerindeki etkisini incelemektir.

Bu nedenle araştırma sonucunun aşağıdaki hususlar açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

1. Araştırma bulgularının alanda çalışan öğretmenlere zihinsel yetersizliği olan bireylerin dikkat sürelerini artırma ile ilgili alternatif bir yöntem oluşturması açısından önemlidir.

2. Alanda çalışan öğretmenlere zihinsel yetersizliği olan bireylerin dikkat süresini uzatma açısından etkinlik örnekleri oluşturması açısından önemlidir.

3. Daha sonra yapılacak araştırmalara bilgi kaynağı oluşturması açısından önemlidir.

I.5. SAYILTILAR

Araştırmada,

1. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet faktörlerinin dikkat süreleri üzerinde etkide bulunmadığı varsayılmıştır,
2. Araştırmaya katılan öğrencilerin yetersizlik düzeylerinin, yapılan etkinliklerin dikkat süresi üzerinde etkili olduğu varsayılmıştır,
3. Çalışma yapılan ortamın zihinsel yetersizliği olan bireylerin dikkat süresini artırması açısından etkili olduğu varsayılmıştır

I.6. SINIRLILIKLAR

Bu araştırma;

1. Hafif düzeyde zihinsel yetersizlik tanısı almış, 12 yaşında  ğrenci ile,
2. 2009 – 2010 ğretim yılı ile,
3. 15 Bireysel oturum ve 15 grup oturumu ile sınırlıdır.

I.7. TANIMLAR

Zihinsel Yetersizlik: Zihinsel işlevler ve kavramsal, sosyal ve pratik uyumsal becerilerde kendini gösteren uyumsal davranışların her ikisinde görülen anlamlı sınırlılıklar olarak karakterize edilen bir yetersizliktir (Eripek, 2005).

Dikkat: Çevresel verilerden alınan uyarılardan bazılarının daha sonraki bilişsel süreçler için seçilmesi işlemidir (zbay, 2003).

Dikkat Süresi: Dikkat süresi; beyin bir noktaya yöneldiği zamandır. Odak noktanın değişmesine dikkat dağılması denir (Bayhan ve Artan, 2004).

Bireysel Eğitim: Destek eğitime ihtiyacı olan özürlü bireylerin gelişim ve bireysel yeterlilikleri dikkate alınarak özür grupları ve dereceleriyle özür niteliğine göre belirlenmiş destek eğitim programları doğrultusunda özürlü birey için hazırlanmış ve birebir yapılması gereken eğitimidir (MEB, 2009).

Grup Eğitimi: Özür grupları, özür niteliği ve derecesi, özürünün takvim yaşı ve gelişim özellikleri dikkate alınarak oluşturulan gruplara verilen eğitimidir (MEB, 2009).

BÖLÜM II: KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde konu ile ilgili yapılan araştırmalara yer verilmiştir. Araştırmalar iki grupta ele alınmıştır. Birinci grupta zihinsel yetersizliği olan bireylere dönük araştırmalar, ikinci grupta ise dikkate yönelik araştırmalar yer almaktadır.

II.1. Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerle İlgili Araştırmalar

Dibek (2003) yaptığı araştırmada 7-11 yaş öğretilbilir zihinsel engelli çocuklarda eğitici dramının kelime kazanımına etkililiğini incelemiştir. Araştırma, 7-11 yaşları arasındaki öğretilbilir düzeyde zihinsel engelli 18 çocuk ile yürütülmüştür. Araştırma sonunda eğitici drama programı uygulanmadan önce deney ve kontrol gruplarının kelime dağarcığı arasında fark görülmezken, uygulama sonrasında deney grubundaki çocuklar lehine anlamlı farklar bulmuştur.

Akdemir (2006) yaptığı araştırmada görsel algı becerilerine yönelik geliştirilen araç-gereç ve oyuncakların zihin engelli çocuklarda görsel algı becerilerinin (görsel ayırt etme, görsel eşleştirme, şekil-zemin ayrımı, nesnelere arası mekân ilişkisi) gelişimine, yaş, cinsiyet ve özür türü değişkenleri açısından etkisi incelemiştir. Araştırma, Konya İli'nde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı özel ve resmi, özel eğitim kurumları ve rehabilitasyon merkezlerine devam eden 6-12 yaş arası 100 zihin engelli öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmanın sonunda, zihin engelli öğrencilerin yaşları ile görsel algı becerileri arasındaki ilişki incelendiğinde 9 yaş altı ve 10 yaş üstü olarak kategorilendirilen 6-12 yaş arası zihin engelli öğrencilerin yaşları ile şekil-zemin ilişkisi becerisi, görsel eşleştirme becerisi, görsel ayırt etme becerisi ve nesnelere arası mekân ilişkisi becerisi üzerinde anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Zihin engelli öğrencilerin özür türlerine göre görsel algı becerileri arasındaki ilişki değerlendirilmiştir. Zihin engelli öğrencilerin özür türleri ile şekil-zemin ilişkisi

becerisi, görsel ayırt etme becerisi ve nesnelar arası mekân ilişkisi becerisi üzerinde $p>0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Şekil-zemin ilişkisi, görsel eşleştirme, görsel ayırt etme ve nesnelar arası mekân ilişkilerine yönelik geliştirilen araç-gereç ve oyuncakları tamamlama sürelerinin görsel algı gelişimi üzerindeki etkisi; yaş, cinsiyet ve özür türü değişkenleri açısından incelendiğinde yaş ve cinsiyet değişkenlerinin, araç- gereç ve oyuncakları tamamlama süreleri üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır. Özür türü değişkeninde ise şekil-zemin ilişkisi, görsel ayırt etme ve nesnelar arası mekân ilişkilerine yönelik geliştirilen araç gereç ve oyuncakların tamamlanma süreleri arasında anlamlı bir fark bulunmazken, görsel eşleştirme becerisine yönelik geliştirilen araç-gereç ve oyuncağın tamamlanma süresi arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Duman (2006) yaptığı araştırmada hikâye haritası yönteminin eğitilebilir zihinsel engelli öğrencilerin okuduğunu anlama becerileri üzerindeki etkililiğini incelemiştir. Araştırma, Bolu ilinde yer alan bir ilköğretim okulunun özel eğitim sınıflarında bulunan, eğitilebilir zihinsel engelli üç öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırma sonunda, hikâye haritası yönteminin, araştırmaya katılan eğitilebilir zihinsel engelli öğrencilerin okuduğunu anlama becerileri üzerinde olumlu etkisi olduğu görülmüştür.

Gül (2006) yaptığı araştırmada hafif derecede zihinsel engelli çocukların okuma becerilerinde sesbilgisel farkındalık becerileri eğitiminin etkisini incelemiştir. Araştırma, Ankara il merkezinde bulunan, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na bağlı özel bir özel eğitim ve rehabilitasyon kurumunda bireysel eğitim hizmeti alan ve ilköğretim dönemi tam zamanlı kaynaştırma programına devam eden, ilk okuma yazma becerilerini kazanmış olan ve okumada güçlük yaşayan, 9 – 12 yaş arası hafif derecede zihinsel engele sahip 5'i kız, 7'si erkek olmak üzere 12 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırma sonucunda, verilen eğitimin hafif derecede zihinsel engelli çocukların alıcı dil becerileri, temel ses bilgisel farkındalık becerileri, metnin tamamını toplam okuma süresi, okuma sırasında yapılan hata sayısı ses bilgisel

farkındalık becerisi eksikliğine dayalı olarak yapılan okuma hataları, ses bilgisel olarak benzer sözcükleri birbirinin yerine koyma ve okuma hatalarını düzeltme becerileri üzerinde etkili olduğu görülmüştür.

Kurt (2006) yaptığı çalışmada zihin engelli çocuklarda, müzik dinlemenin öğrenme üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırma, İstanbul İl'inde bulunan üç ayrı özel eğitim merkezine devam eden ve orta zeka geriliği olan 4-6 yaşlarında 32 öğrenci iki gruba ayrılarak yürütülmüştür. Araştırma sonunda yaptığı istatistiksel analizlere göre, iki grup açısından başarı ve isabet oranı değişkenine göre bir fark bulunamamış, motor becerilerinde anlamlı bir değişiklik görülmemiştir. Deneme ile doğru sayısı arasındaki ilişkiye bakıldığında, ikinci ve üçüncü haftalarda, kontrol grubu lehine pozitif korelasyon olduğu görülmüştür ($p<.01$).

Yaşarsoy (2006) yaptığı çalışmada özel alt sınıfta öğrenim gören eğitilebilir zihinsel engelli öğrencilere yönelik geliştirilen duygusal zekâ gelişim programının, bu öğrencilerin davranış problemleri üzerindeki etkililiğini incelemiştir. Araştırma, Mersin İbrahim Karaoğlanoğlu özel alt sınıfında öğrenim gören eğitilebilir zihinsel engelli 10 öğrenciyle yürütülmüştür. Araştırma sonunda, özel eğitim sınıfı öğrencilerine yönelik hazırlanan duygusal zeka gelişim programının öğrencilerin davranış problemlerini azalttığı görülmüştür.

Dere Çiftçi (2007) yaptığı çalışmada zihinsel engelli çocuklara renk kavramını kazandırmada eşzamanlı ipucuyla öğretimin bireysel ve grup eğitimindeki etkililiği incelemiştir. Araştırma, MEB'e bağlı bir Özel Eğitim ve İlköğretim Okulu, okulöncesi eğitim programına devam eden zihinsel engelli çocuklarla yürütülmüştür. Araştırmanın sonunda, kırmızı, sarı, mavi ve yeşil renk kavramını kazandırmada eş zamanlı ipucuyla öğretimin bireysel ve grup eğitiminde etkili olduğu belirlenmiştir. Bireysel ve grup eğitimi alan grupların başarı performansları karşılaştırıldığında ise, iki grubun da başarı performansının eşit olduğu, her iki grubunda başarı performansını, genelleme oturumları ve her bir rengin öğretiminin tamamlanmasından 1., 2. ve 3. günde düzenlenen izleme oturumlarında koruduğu görülmüştür. Sonuç olarak, bireysel eğitim kadar grup eğitiminin de etkili olduğu belirlenmiştir.

Diler (2007) yaptığı araştırmada sözel ve görsel geri bildirimlerin, zihinsel engelli çocukların performanslarına ve beceriyi öğrenmelerine etkisini incelemiştir. Araştırma, 10 – 14 yaş arasında hafif zihinsel engelli tanısı konmuş 24 öğrenci ile yürütülmüştür. Öğrenciler iki gruba ayrılarak 12’si sözel geri bildirim verilen grup, kalan 12’si de görsel geri bildirim verilen grup olmak üzere 2’ye ayrılmıştır. Araştırma sonunda, yer değiştirme becerilerinden olan “Gallop” becerisinde sözel geri bildirim verilen grupla görsel geri bildirim verilen grup arasında anlamlı bir farklılık oluşmamıştır. Nesne kontrol becerilerinden olan “yuvarlama” becerisinde de becerisinde sözel geri bildirim verilen grupla görsel geri bildirim verilen grup arasında anlamlı bir farklılık oluşmamıştır. Sözel grubun kendi içerisinde “Gallop” becerisini öğrenme düzeyiyle “yuvarlama” becerisini öğrenme düzeyi arasında anlamlı bir farklılık oluşmuştur. Görsel grubun da kendi içerisinde “Gallop” becerisini öğrenme düzeyiyle “yuvarlama” becerisini öğrenme düzeyi arasında anlamlı bir farklılık oluştuğu belirtilmiştir.

İlhan (2007) yaptığı araştırmada eğitilebilir zihinsel engelli çocuklarda düzenli olarak yapılan beden eğitimi ve spor aktivitelerinin ruhsal uyum düzeylerindeki etkililiğini incelemiştir. Araştırma, özel eğitim alan ve 9-11 yaş aralığında olan 16 eğitilebilir zihinsel engelli çocukla yürütülmüştür. Araştırma sonunda, uygulama grubunda yer alan ve düzenli beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılan çocukların nevroitik ve davranış sorunlarında, kontrol grubuna göre azalan bir fark olduğu ve farkın uygulama grubu lehine anlamlı olduğu bulunmuştur.

Çadır (2008) yaptığı araştırmada zihinsel engelli öğrenciler için müzik terapi yöntemine göre hazırlanan sosyal beceri öğretim programının, zihinsel engelli öğrencilerin, başkalarını oyun oynamaya davet etme, başkalarından aldığı eşyayı geri getirme ve üstlendiği görevi yerine getirme sosyal becerilerini öğrenmelerinde, müzik terapinin etkisinin incelemiştir. Araştırma, Batı Karadeniz bölgesinde bulunan bir ildeki, eğitim uygulama okulu ve iş eğitim merkezinde devam eden, orta düzeyde zihinsel yetersizliği olan 9 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırma sonucunda, müzik terapi yöntemi doğrultusunda hazırlanan sosyal beceri öğretim programının etkili olduğu belirlenmiştir.

Çetinkaya (2008) yaptığı araştırmada kaynaştırma ve özel alt sınıfa devam eden eğitilebilir zihinsel engelli çocukların sanatsal gelişim düzeylerinin incelemiştir. Araştırma, kaynaştırma ve özel alt sınıflara devam eden 9-13 yaş grubu 25 kız ve 35 erkek, toplam 60 eğitilebilir zihinsel engelli çocukla yürütülmüştür. Araştırma sonunda, özel alt sınıfa devam eden eğitilebilir zihinsel engelli çocukların sanatsal gelişim bakımından kaynaştırma öğrencilerine göre düşük seviyede olduğu belirlenmiştir.

Çıkılı (2008) yaptığı araştırmada zihinsel yetersizliği olan çocuklara temel geometrik kavramların öğretiminde yapılandırmacı öğrenme yaklaşımının dayalı olarak hazırlanan bireyselleştirilmiş öğretim materyalinin etkililiği araştırılmıştır. Araştırma, Konya ilinde özel eğitim sınıfına devam eden orta düzeyde zihinsel yetersizliği olan üç öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırma sonucuna göre, zihinsel yetersizliği olan çocuklara temel geometrik kavramlardan kare, üçgen, dikdörtgen ve daire kavramının öğretiminde yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına dayalı olarak hazırlanan bireyselleştirilmiş öğretim materyalinin çalışmaya katılan üç öğrencide etkili olduğu görülmüştür. Ayrıca çalışmaya katılan öğrencilerin üçünün de tüm etkinliklere katıldıkları, etkinlikleri dikkatle izledikleri, etkinlikleri tamamladıkları, ihtiyaç duyduklarında soru sordukları görülmüştür. Aileler, uygulanmış olan programın çocukları için uygun ve gerekli olduğunu, çocukların öğrendikleri kavramları evde ve dışarıda kullandıklarını, evde ve dışarıda kullandıkları eşya ve nesnelerin şekillerine daha dikkatli oldukları belirtilmiştir.

Demirel (2008) yaptığı araştırmada zihinsel engelli çocuklarda denge eğitimi çalışmalarının seçilen özbakım becerileri üzerindeki etkililiğini incelemiştir. Araştırma, 5-7 yaşları arasında değişen 12 zihinsel engelli öğrenciyle yürütülmüştür. Araştırma sonunda, 5-7 yaş grubundaki zihinsel engelli çocukların denge beceri düzeyleri normal gelişim gösteren akranlarına oranla çok düşük seviyede olduğu bulunmuştur. Deney grubuna uygulanan 8 haftalık denge eğitimi sonucunda grubun denge becerileri düzeylerinde ilerleme görülmüştür. Deney grubunun özbakım becerilerini öğrenme düzeylerindeki hız, kontrol grubuna göre daha yüksektir. Çalışma sonunda her iki grupta belirlenen özbakım becerilerini bağımsız olarak yapabilecek düzeye ulaşmıştır. Ancak deney grubundaki çocukların bazıları 4. hafta

sonunda yapılan değerlendirmede seçilen öz bakım becerilerini bağımsız olarak gerçekleştirebilecek duruma geldiği görlmüştür.

Güler (2008) yaptığı araştırmada okuduğunu anlama tekniklerinden, okuma öncesi, sırası, sonrası teknikler ve okuma sırası ile sonrası tekniklerin birleştirelerek uygulanmasının zihinsel engelli öğrencilerin öykü okuma ve anlama becerisinin geliştirelmesinde hangisinin en etkili olduğunu araştırmıştır. Araştırma, bir dakikada en az 45 sözcük okuyabilen, verilen metnin % 80'ini doğru olarak okuyabilen ve verilen öyküyle ilgili sorulan 10 sorudan en az 3'üne doğru cevap verebilen üç ğrenci ile yürütölmüştür. Araştırma sonunda, her üç ğrenci için birleştirelmiş tekniğin öykü okuma ve anlamada en etkili teknik olduğu görölmüştür.

elik (2009) yaptığı araştırmada zihinsel engelli öğrencilerin cinsiyet ve engel durumlarına göre görsel sanatlar dersindeki öncelikli renk tercihlerini incelemiştir. Araştırma, Bolu ilindeki eğitim uygulama okulu ve iş eğitim merkezine devam eden 160 zihinsel engelli ğrenci ile yürütölmüştür. Araştırmanın sonucunda, zihinsel engelli öğrencilerin görsel sanatlar dersinde öncelikli olarak tercih ettikleri renkler, cinsiyetleri ve engel durumları içerisinde değerlendirildiğinde iki uygulama sonucunda birbirine yakın renklerin seçilmesi nedeniyle uygulanan çalışmanın tesadüflük derecesinin düşük olduğu görölmüştür.

Öztürk (2009) yaptığı araştırmada zihin engelli çocukların ğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı hakkında ne düşündüklerini, ne kadar bilgiye sahip olduklarını, bireyselleştirilmiş eğitim programını hazırlarken ne gibi kaynaklardan yararlandıklarını incelemiştir. Bu araştırma İstanbul ilinde bir ilçede çalışan 9 ğretmen ile yürütölmüştür. Araştırma sonunda, farklı şekillerde program hazırlanması, her çocuğun farklı özelliğe sahip olduğu, çocuklara uygun olduğu, grup eğitimi yapılamayacağı, birebir ilgilenmek gerektiği için bireyselleştirilmiş eğitim programının gerekli olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Bireyselleştirilmiş eğitim programının, zihinsel gelişime yardımcı olduğu, farklı öğrencilere faydalı olduğu, uygulanabilirse yararlı olduğu, veliler de bu programdan yararlanacağı, çocuğun sonraki öğretmenine program hakkında fikir verdiği, çocuğun sınıf öğretmenine

zaman kazandırdığı, Çocuktaki ilerlemeleri program yaptığımız zaman görebildiğimiz için yararlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bireyselleştirilmiş eğitim programını uygulamada karşılaşılan güçlüklerin; alt yapı, araç gereç, bilgisayar kullanımı, okulun fiziki şartları, öğretmen, yer, zemin, zaman (süre) eksikliklerinden kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bireyselleştirilmiş eğitim programını hazırlarken; üniversitedeki öğretim görevlilerinden, okul idaresinden, öğretmen arkadaşlardan, kaynak kitaplardan, özel eğitim öğretmenlerinden, internetten, bireyselleştirilmiş eğitim kitabından, özel eğitim müfettişlerinden yararlandıkları; velilerden, müfettişlerden, öğretmen arkadaşlardan, kaynak kitaplardan yararlanamadıkları; bazı velilerden ve müfettişlerden de kısmen yararlandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

II.2. Dikkat İle İlgili Araştırmalar

Güneş (1997) yaptığı araştırmada ilkokul öğrencilerinin dikkat özelliklerini ve okuma düzeylerini öğretmen yargısı, cinsiyet ve sosyo-ekonomik değişkenler açısından incelemiştir. Araştırma, Ankara merkezinde seçilmiş üç okul ve bu okulların birinci sınıflarındaki 120 öğrenci ile öğretmenleri ile yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre kız öğrencilerin elde ettikleri dikkat düzeyi, erkek öğrencilerin elde ettikleri toplam puan ortalamaları arasındaki fark anlamsız çıkmıştır. Sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan öğrencilerin dikkatleri de yüksek bulunmuştur. Sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan öğrencilerin okuma düzeyleri de yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin dikkat düzeyleri ile öğretmen yargıları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Öğrencilerin okuma düzeyleri ile öğretmen yargıları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Öğrenmen yargıları öğrencilerin cinsiyetlerine bağımlı olmadığı bulunmuştur. Öğretmen yargıları ile öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri arasında anlamlı bağımlılık bulunmamıştır. Dikkat düzeyi yüksek olanların okuma düzeyleri de yüksek bulunmuştur.

Camgöz (2000) yaptığı araştırmada renk türü, doymuşluk ve parlaklığın dikkat çekme ve tercih üzerindeki etkilerini incelemiştir. Araştırma, Ankara'da eğitim gören 123 üniversite lisans öğrencisi ile yürütülmüştür. Araştırma sonucuna göre, tüm fon

renklerinde en doymuş ve parlak olanlar seçilmiştir (% 67). Sarı – yeşil, yeşil, camgöbeği mavi bölgesi (% 45) ve kırmızı, çingene pembesi bölgesi (% 30) dikkat çekici bulunmuştur. Tercih üzerine olan bulgular, en doymuş ve parlak karelerin tercih edildiklerini göstermiştir (% 25). Mavi, fon renginden bağımsız en çok tercih edilen renk türü olmuştur (% 25).

Bozbey Akalın (2005) yaptığı araştırmada Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu olan çocukların abla ve ağabeylerinin sosyal beceri düzeyleri ve kardeş ilişkilerinin niteliği ile DEHB'nin bu değişkenler üzerindeki etkilerini incelemiştir. Araştırma, yaşları 10-16 arasında değişen, yarısı DEHB olan bir kardeşe, diğer yarısı da normal gelişim gösteren bir kardeşe sahip 60 abla/ağabey ve onların anneleri ile yürütülmüştür. Araştırma sonunda, ağabey/ablaların doldurdıkları anketten elde edilen verilere göre, kardeş ilişkilerinin niteliği kapsamında ele alınan sevgi, kardeşin hayranlık duyması, kardeşe hayranlık duyma, baba yanlı davranışı ve benzerlik değişkenleri açısından iki grup arasında normal gelişim gösteren çocukların abla ve ağabeyleri lehine anlamlı farklılık olduğu ve DEHB olan bir kardeşin olduğu kardeş çiftlerinde tartışmanın daha sık yaşandığı belirlenmiştir. DEHB olan çocukların anne ve kardeşleriyle yapılan görüşmelerde, hem anneler, hem de ağabey ve ablalar, ebeveynlerin DEHB olan çocuğa daha çok ilgi gösterdiğini ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra, kardeş ilişkilerindeki saldırgan davranışların da sıklıkla dile getirildiğine dikkat çekilmiştir.

Kanay (2006) yaptığı araştırmada Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu olan 9-13 yas grubu ilköğretim öğrencilerinin uyumsal davranışları, benlik kavramı ve akademik başarıları arasındaki ilişkileri incelemiştir. Araştırma, Ege Üniversitesi Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Polikliniğine başvuran DEHB tanısı almış 9–13 yas grubu 45 ilköğretim öğrencisi ve bu 45 öğrencinin ebeveynleri ve Öğretmenleri ile yürütülmüştür. Araştırma sonunda, DEHB tanısı alan 9–13 yas grubu çocukların uyumsal davranışları, benlik kavramı ve akademik başarıları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler olduğu gözlenmiştir. Ayrıca DEHB tanısı alan ve almayan 9–13 yas grubu çocukların uyumsal davranışları, benlik kavramı ve akademik başarıları arasında istatistiksel

olarak anlamlı farklılıkların olduğu ortaya konmuştur. DEHB tanısı alan grubun cinsiyetlerine göre, akademik başarıları, uyumsal davranışları, benlik kavramları ve sorun davranışları arasında, sorun davranışlardan somatik sorunlar hariç anlamlı farklılık saptanmamıştır. Cinsiyete göre somatik sorunlar puanları arasında kızların lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır. DEHB tanısı alan grubun yaşlarına göre, akademik başarıları arasında 9–11 yaş grubunun lehine anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. DEHB tanısı alan grubun yaşlarına göre, uyumsal davranışları, benlik kavramları ve sorun davranışları arasında, sorun davranışlardan saldırgan davranışlar hariç anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Yasa göre saldırgan davranışlar puanları arasında 9–11 yaş grubunun lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır. DEHB tanısı almış grubun sorun davranışlarını anne-babaların değerlendirmeleri ile öğretmenlerin değerlendirmeleri arasında anlamlı iliksilerin olduğu belirlenmiştir.

Sancak (2006) yaptığı araştırmada yoğun anksiyeteye bağlı olarak ortaya çıkan dikkat dağınıklığını WISC-R performans alt testlerinden alınan puanlarla ortaya çıkarmak amacıyla araştırma yapmıştır. Araştırma, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Çocuk Ruh Sağlığı Polikliniğine Temmuz-2005 ve Şubat 2006 tarihleri arasında başvuran DEHB ve Anksiyete Bozukluğu tanısını ilk defa alan 6-11 yaşları arasında zihinsel özrü olmayan ve Çocuk Hastalıkları muayenesi normal olan 60 (30 kız, 30 erkek) çocuk ile yapılmıştır. Araştırma sonucunda, anksiyete bozukluğu belirtileri ile Çocuk Ruh Sağlığı Kliniklerine başvuran çocukların değerlendirilmesi aşamasında kullanılan WISC-R'ın performans alt testlerinin, DEHB bozukluğu olan çocuklarınkine benzer özelliklere sahip olduğu bulunmuştur.

Almacıoğlu (2007) yaptığı araştırmada ilköğretim düzeyinde, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan öğrencilerin, sınıf ve psikolojik danışma ve rehberlik öğretmenleri tarafından tanınma yeterliliklerini incelemiştir. Araştırma 26 ilköğretim okulunda görev yapan 454 sınıf ve 15 Psikolojik danışma ve Rehberlik öğretmeni ile yürütülmüştür. Araştırma sonunda, sınıf ve PDR öğretmenlerinin DE/HB olan öğrencileri tanıma yeterlilik düzeyleri oldukça düşük bulunmuştur ve ortalamalar arasında anlamlı bir fark olmadığı gözlenmiştir.

Bahçivan Saydam (2007) yaptığı araştırmada Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu olan çocuklarda, yürütücü / yönetici işlevleri (planlama, çalışma belleği, ortama uygun tepki geliştirebilme, inhibisyon) incelemiştir. Araştırmaya, toplam 147 çocuk katılmış olup, 37 tanesi (5 kız, 32 erkek) DEHB-Dikkatsiz Tip, 37 tanesi (6 kız, 31 erkek) DEHB- Kombine Tip, 37 tanesi (4 kız, 33 erkek) DEHB- Komorbid Tip, 36 tanesi (6 kız, 30erkek) Kontrol Grubu ile yürütülmüştür. Araştırma sonunda, yürütücü / yönetici işlevleri en fazla bozulan grubun DEHB-Komorbid grup olduğu gözlenmiş olup, diğer DEHB-Dikkatsiz ve DEHB-Kombine gruplarında daha hafif düzeyde bozulma olduğunu tespit etmiştir.

Soysal (2007) yaptığı araştırmada 6-10 yaş arasındaki çocuklarda, Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu'na (DEHB) duyarlı ve özgül olan nöropsikolojik özelliklerini belirlemiş ve nöropsikolojik testler yoluyla ölçülen bilgi işleme süreçlerini incelemiştir. Araştırma, 1-5. sınıfa giden 6-10 sınıf/yaş grubundaki 153 (DEHB-DE alt tipinde 33, DEHB-HD alt tipinde 24, DEHB-B 23, Kontrol 73) erkek çocukla yürütülmüştür. Araştırma sonunda, nöropsikolojik testlerin DEHB' YE özgül bozulmaları yansıtmada bir ölçüt olarak kullanılabileceğini ortaya koymuştur.

Baş Yılmaz (2009) yaptığı araştırmada, kaynaştırma eğitimine devam eden dikkat eksikliği ve Hiperaktivite bozukluğu olan bir öğrencinin teneffüs saatlerinde akranları ile olan iletişimini incelemiştir. Araştırmada, ortak ilginin nesnelere yönelik olduğu, ortak ilginin yiyeceklere yönelik olduğu, grup oyunları ile gerçekleştirilen, yardımlaşma davranışının yer aldığı, anlık olarak yaşanan, sadece sözsüz iletişimin yaşandığı ve içeriğinde olumsuz davranışların bulunduğu iletişimsel döngülerde iletişim kurduğunu görülmüştür. Buna bağlı olarak araştırma sonunda, DEHB olan çocukların sahip oldukları kişisel özellikler ve çevre desteği ile sahip oldukları bozukluğun meydana getirdiği sosyal ve iletişim becerilerinin geliştirilebileceğini ve akranları ile daha iyi sosyal ilişkiler kurabilecekleri görülmüştür.

BÖLÜM III: YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu ve seçimi, veri toplama araçları, öğretim materyalleri, deney süreci ve verilerin çözümü ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

III.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada bağımsız değişkenini oluşturan Bireysel ve Grup Etkinlikleri öğretim materyalinin, bağımlı değişken olan “zihinsel yetersizliği olan bireylerin dikkat süresi üzerindeki etkililiğini” belirlemek amacıyla Karşılaştırmalı Tek Denekli Araştırma Desenlerinden Dönüşümlü Uygulamalar Modeli kullanılmıştır.

Bir ya da birkaç denekten standart koşullar altında yinelenen ölçümler alınarak bir uygulamanın etkililiğinin her bir denekte kendi içinde değerlendirildiği araştırmalara tek-denekli araştırmalar denir (Tekin, 2000). Tek denekli araştırma sadece bir deneğe ilişkin bulguların yorumlandığı yarı deneysel bir araştırma türüdür. Tek denekli araştırmaların planlanmasında ve yürütülmesinde yararlanabilecek birçok tek denekli araştırma desenleri bulunmaktadır. Genel olarak bu desenler bir ya da bazı durumlarda birden çok denekle çalışan ve değişimlerin grafiklerle izlendiği zaman serisi çalışması olarak tanımlanabilir. Tek denekli desenler klinik, psikoloji, ilaç sanayi, eğitim, özel eğitim, sosyal hizmetler, psikiyatri ve psikolojik danışmanlık alanlarında sıklıkla kullanılmaktadır (Büyüköztürk vd., 2009).

İki ya da daha fazla uygulama ya da yöntemin birbirlerinden bağımsız olarak etkililiklerine ilişkin geçerli ve güvenilir bulguların olduğu uygulamaların, standart koşullar altında yinelenen ölçümler alınarak karşılaştırılmasına, karşılaştırmalı tek-denekli araştırma modelleri denir (Tekin, 2000).

Dönüşümlü uygulamalar modeli iki ya da daha fazla bağımsız değişkenin, geriye dönüşü olan bir bağımlı değişken üzerindeki etkililiklerinin karşılaştırıldığı araştırmalardır. Tipik bir dönüşümlü uygulamalar modelinde, başlama düzeyi evresi

düzenlenir ve ardından iki uygulamanın karşılaştırması yapılır. Ancak, dönüşümlü uygulamalar modeli, başlama düzeyi verisi toplanmadan da desenlenebilir. Dönüşümlü uygulamalar modelinde, karşılaştırılan uygulamaların dönüşümlerinin hızlı bir biçimde gerçekleştirilmesi sağlanır. Bu dönüşüm, genellikle gün içinde ya da bir oturum içinde gerçekleştirilir (Aktaran: Tekin, 2000).

Bu araştırmada Dönüşümlü Uygulamalar Modeli, Bireysel ve grup etkinliklerine dayalı olarak hazırlanan Bireyselleştirilmiş öğretim materyalinin zihinsel yetersizliğe sahip olan öğrencilerim dikkat süresi üzerindeki etkilerini belirlemek amacıyla aşağıdaki gibi kullanılmıştır.

İlk aşamada öğrencilere üçer defa Burdon Dikkat Testi uygulanmıştır (EK-1). Bu süreçte testler arasında anlamlı düzeyde kararlılık gözlenmiştir. Öğrencilerin kağıtlarındaki işaretleme sayıları azdır. Burdon dikkat testinin değerlendirmesinde bu durum “dikkati zayıftır, bir yerde dikkatini toplayamamaktadır” şeklinde yorumlanmaktadır.

Uygulama aşamasında 1. , 2. ve 3. öğrenciye ayrı ayrı 15 er oturumdan oluşan bireysel eğitim etkinlikleri düzenlenmiştir. Aynı gün içerisinde öğrenciler birlikte grup eğitim etkinliklerine katılmışlardır. Grup etkinlikleri 10. oturumdan sonra durdurulmuştur. Uygulama sonuçlarına göre daha etkili bulunan yöntemle yani bireysel etkinliklerle uygulamanın son aşamasına devam edilmiş ve uygulama bu şekilde bitirilmiştir. Ayrıca hazırlanan etkinlikler, öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun, başarı duygusunu destekleyici, eğlenerek dikkatlerini toplayabilecekleri nitelikte ve varolan potansiyellerinin üzerinde dikkat süresine sahip olmalarını sağlamak amacıyla hazırlanmış, oyun temelli etkinliklerdir.

III.2. Çalışma Grubu

Araştırma için 2009 – 2010 öğretim yılında Konya’da bir rehabilitasyon merkezine devam eden üç asıl, üç yedek olmak üzere altı öğrenci seçilmiştir. Araştırmacının deneklerin seçileceği okulda görev yapıyor olması, öğrencileri

tanıyor olması, öğrencilerin yapabildikleri ya da yapamadıkları hakkında bilgi sahibi olması uygulamaya katılabilecek, gerekli becerilere sahip olan öğrencileri belirlemede kolaylık sağlamıştır. Kurumda görev yapan öğretmenlerle görüşülmüş ve önkoşul beceri kontrol listeleri her oturum için ayrı ayrı hazırlanıp uygulanmıştır.

Uygulamalar, bu öğrenciler arasından araştırmacı tarafından hazırlanan önkoşul beceri kontrol listesindeki önkoşul becerileri yerine getirebilen öğrencilerle yürütülmüştür. Önkoşul becerileri yerine getiren öğrencilerle araştırmacı tarafından hazırlanan bireyselleştirilmiş etkinlikler her bir öğrenciye tek tek uygulanmıştır. Aynı etkinlikler grup eğitiminde katılacak aynı üç öğrenci ile grup şeklinde uygulanmıştır. Tüm şartlara uygun olan öğrenciler arasından yansız atama yöntemiyle kura çekilerek 3 asil 3 yedek öğrenci belirlenmiştir.

Tablo 3: Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Özellikleri

Öğrenciler	Yaşı	Cinsiyeti	Yeterlilik Düzeyi
I. Öğrenci	12	K	Hafif Düzeyde Zihinsel Yetersizlik
II. Öğrenci	12	E	Hafif Düzeyde Zihinsel Yetersizlik
III. Öğrenci	12	K	Hafif Düzeyde Zihinsel Yetersizlik

Çalışmaya katılan öğrencilerle ilgili özel bilgiler gizlilik nedeniyle verilmemiştir. Bu nedenle çalışmaya katılan öğrencilere I. Öğrenci, II, öğrenci ve III. öğrenci olarak kodlanmış bilgiler kullanılmıştır.

Birinci öğrenci 1998 doğumlu bir kız öğrencidir. Tıbbi ve eğitsel tanısında hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olduğu belirtilmiştir. DSM- IV dikkat eksikliği tanı ölçütüne göre dikkat eksikliği gösteren bir bireydir. İkinci öğrenci 1998 doğumlu bir kız öğrencidir. Tıbbi ve eğitsel tanısında hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olduğu belirtilmiştir. DSM- IV dikkat eksikliği tanı ölçütüne göre dikkat eksikliği gösteren

bir bireydir. Üçüncü öğrenci 1998 doğumlu bir kız öğrencidir. Tıbbi ve eğitsel tanısında hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olduğu belirtilmiştir. DSM- IV dikkat eksikliği tanı ölçütüne göre dikkat eksikliği gösteren bir bireydir. Deneklerin ailelerinden aile izin belgesi kullanılarak izin alınmıştır (EK-2).

III.3. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

Aşağıda bu araştırmada kullanılan veri toplama araçlarıyla ilgili bilgilere yer verilmiştir.

III.3.a. Bireysel ve Grup Etkinlikleri Önkoşul Ölçü Araçları

Bireysel ve grup önkoşul ölçü araçları uygulanacak etkinlikler sırasında kullanılması gereken becerilere sahip olup olmadıklarını belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Araştırmada kullanılan önkoşul ölçü aracı ölçütü %100 dür. Bu ölçüt ölçü aracının tümü için geçerlidir. Yani öğrencinin başarılı sayılabilmesi için ölçü aracında yer alan tüm becerileri yapabiliyor olması gerekliliği aranmıştır. Her bildirim karşısında “yapıyor”, “yapamıyor” bölümleri vardır. Öğrencinin durumuna göre ilgili bölüm işaretlenir. Bireysel etkinliklerin ve grup etkinliklerinin önkoşul becerileri ortaktır. O yüzden iki etkinlik türü için de aynı önkoşul beceri listesi hazırlanmıştır (EK-5).

III.3.b. Bireysel ve Grup Etkinlikleri Performans Kayıt Tablosu

Performans kayıt tabloları her bir oturum için ayrı hazırlanmış olup, her biri öğrencinin adı-soyadı, yaşı, uygulamayı yapan öğretmenin adı-soyadı, oturumun sayısı, oturumun türü, uygulama tarihi, saati ve yeri, değerlendirme, ve ortalama dikkat süresi öğeleri yer almaktadır (EK-3). Kayıtlar, öğrencinin dikkatinin dağılmayacağı şekilde sınıfta geri planda bir yere yerleştirilen yardımcı öğretmen ve öğretmenler tarafından oluşturulmuştur. Bu şekilde uygulamada daha objektif kayıtlar altına alınmıştır. Öğrencilerin her etkinlikteki dikkat süreleri yarım dakikalık ortalama sürelerle bir tabloya kaydedilmiştir.

III.4. Bireysel ve Grup Eğitim Etkinliklerinin Ön Uygulaması

Uygulama sürecine başlamadan önce öğretim materyallerindeki eksiklikleri gidermek, araştırmacının öğrencilere alışmasını sağlamak amacıyla ön uygulama yapılmıştır. Ön uygulama aşamasında özel eğitim alanında görev yapan bir öğretmen, gözlemci olarak katılmıştır. Bu nedenle ön uygulama öncesinde katılımcı gözlemciye bireysel ve grup etkinliklerinin ilk üç oturumu incelenmiş, temel amacı ve alt amaçları anlatılmıştır. Bunun sonucunda katılımcı gözlemciden uygulama süreci boyunca gözlem yapıp notlar alması istenmiştir. Ön uygulama sonrasında katılımcı gözlemci ile görüşme yapıp uygulamaya yönelik görüşleri alınmıştır. Bu toplantıda katılımcı gözlemciden gözlem süresince yapmış olduğu gözlemlerle ilgili tutmuş olduğu kayıtlar istenmiştir. Katılımcının tutmuş olduğu kayıtlar ve yapmış olduğu açıklamalar doğrultusunda öğretim materyaline son şekli verilmiştir. Bunun için sınıf içi etkinlik gözlem formu kullanılmıştır (EK-3).

III.5. Uygulama Ortamı

Öğrencilerin performans düzeyinin belirlenmesi, öğretim materyallerinin uygulanması ve izleme verilerinin toplanması Konya İli'nde bulunan bir Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi'nin bireysel ve grup odalarından seçilen ve oturumlar için özel olarak düzenlenen eğitim odalarında yapılmıştır. Ortamda etkinlik materyalleri haricinde bireysel etkinlik odasında bireysel eğitim masası, grup eğitimi odasında U düzeninde yerleştirilmiş grup eğitim masası, çocukların fiziksel yapısına uygun sandalyeler, yazı tahtası, dolap bulunmakta ve öğrencilerin dikkatini dağıtacak başka materyal ve eşyalar bulunmamaktadır.

III.6. Uygulama Güvenirliği

Bu araştırmada uygulamayı yürütecek araştırmacının, bireysel ve grup etkinliklerini planlanan biçimde kullanıp kullanmadığını belirlemek üzere uygulama güvenilirliği analizleri yapılmıştır.

Uygulama güvenilirliği verilerinin toplanmasında kullanılmak üzere Etkinlik Uygulama Güvenirliği Formu hazırlanmıştır (EK-4). Uygulama güvenilirliğinin belirlenmesi amacıyla özel eğitim sınıfında görev yapan bir öğretmen den katılımcı gözlemci yardımı alınmıştır. Katılımcı gözlemciye bu formun kullanımı ve yürütölen program konusunda bilgi verilmiştir. Katılımcı gözlemci uygulama süresince araştırmacının yapması gereken ve yapması gerekip de yapmadığı davranışları kayıt etmiştir. Uygulama güvenilirliğinin belirlenmesinde, Uygulama güvenilirliği=Doğru tepki sayısı/Toplam tepki sayısıX100 formölü kullanılmıştır (Kırcaali-iftar ve Tekin, 1997). Uygulama sonunda, uygulama güvenilirliği %100 olarak bulunmuştur.

III.7. Deney Süreci

Araştırmanın bu aşamasında bireysel ve grup etkinliklerini uygulama sürecine yer verilmiştir (EK-7). Etkinliklerin yapılmasına birinci öğrenci ile başlanmıştır. Aynı gün içerisinde ikinci öğrenci ve üçüncü öğrenci sırasıyla etkinliklere katılmıştır. Son oturum olarak da aynı günün içerisinde grup oturumları uygulanmıştır. Grup oturumuna bireysel etkinliklere katılan üç öğrenci birlikte katılmıştır. Oturumlar öğrencilerin ders saatlerini aksatmayacak şekilde belirlenen tarih ve saatlerde uygulanmıştır (EK-11).

III.7.a. Öğretim Süreci

Bireysel ve grup etkinliklerine katılacak öğrencinin başlama düzeyi kararlılık elde edildiğinde uygulamaya başlanmıştır. Öğretim süreci aşağıdaki şekilde yürütölmüştür.

Öğretime Hazırlık : Öğretimin bu aşamasında, etkinliğin ismi ve amaçları öğrenciye / öğrencilere açıklanmıştır. Etkinlikte kullanılacak materyaller öğrenciye tanıtılmıştır ve öğrenciye / öğrencilere etkinliğin uygulanışı hakkında bilgi verilmiştir. Öğretimin sonunda kullanılacak pekiştirenler öğrenciye / öğrencilere açıklanmıştır. Öğrencinin / öğrencilerin dikkati çekildikten sonra etkinliğe geçilmiştir.

Sunu: Bu aşama etkinliğin uygulanma aşamasıdır. Bireysel etkinliklerde öğrenci ve öğretmen karşılıklı etkinliği sürdürür. Oturumun içeriğine göre öğretmen materyalsiz etkinlik yapmış ya da materyaller yardımıyla etkinlik devam etmiştir. Doğru cevap ve tepkilerde öğrenci sözel olarak ödüllendirilmiştir. Öğrenci doğru cevap ve tepki veremediğinde ya da tepkisiz olduğunda öğretmen öğrencinin kendisini izlemesini sağlayarak etkinliği gerçekleştirmiş ve öğrenci ile tekrarlamıştır. Bu aşamada öğrencinin etkinliklere uygun şekilde katılması, etkinlikleri tamamlaması ve açıklamada bulunması sağlanmıştır.

Değerlendirme: Öğretim süreci sonunda değerlendirme etkinliğine yer verilmiştir. Bu süreçte temelde öğrencilerin dikkat becerisini geliştirmeye yönelik oyun etkinlikleri yer almıştır. Dikkat becerilerinin yanında, üst düzey düşünme becerisini geliştirici, sosyal becerileri geliştirici özelliği bulunan etkinlikler yer almıştır. Her bir etkinlik için geliştirilen ölçü araçlarıyla değerlendirme yapılmıştır. Ölçüt olarak tüm etkinliklerde %80 ölçüt alınmıştır. Her bir basamak için kendi arasında puanlama sistemi oluşturulmuştur. Ayrıca etkinlik sırasında öğrenci davranışlarını belirlemek amacıyla gözlem formu kullanılmıştır (EK-6).

III.7.b. Verilerin Analizi

Bu araştırmanın amaçlarında yer alan soruların cevaplandırılabilmesi ve tek denekli araştırma yöntemlerinin bir gereği olarak grafiklerden yararlanma yoluna gidilmiştir. Araştırma sonunda elde edilen veriler çizgi grafik üzerinden analiz edilmiştir. Çünkü çizgi grafikler süreç boyunca izlenen değişimi ifade etmede en sık kullanılan grafik türüdür. Bu grafik üzerine öğrencilerin başlama, öğretim süreci ve öğretim sonu değerlendirme verileri işlenmiştir. Başlama düzeyi eğrisi ile öğretim süreci eğrisi arasındaki dikey uzaklık ne kadar fazla ise kullanılan yöntem o denli etkilidir. İki eğri arasındaki uzaklık ne kadar az ya da birbiri ile aynı doğrultuda ise kullanılan yöntem etkisiz olarak kabul edilir (Tanvey ve Gast, 1984, Akt: Yıkış, 1999, Yalın, 2001, Balcı, 2004 Akt. Çıkılı, 2008).

BÖLÜM IV: BULGULAR

Bu bölümde bireysel ve grup etkinliklerinin zihinsel yetersizliğe sahip olan bireylerin dikkat süreleri üzerindeki etkililiği ile ilgili bulgulara yer verilmektedir. Bu bulgular bireysel ve grup etkinlikleri performans kayıt tabloları ve gözlem formundan elde edilmiştir.

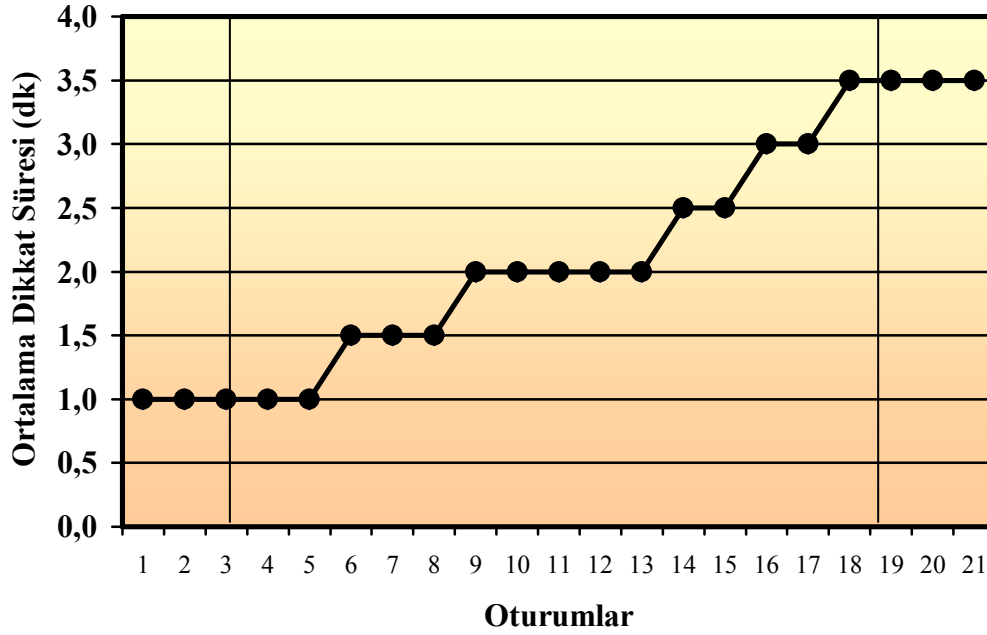
Tablo 4: I. , II. Ve III. Öğrencinin Bireysel Oturumlardaki Dikkat Süreleri (dk.)

Öğrenciler	Başlama Düzeyi Oturumları			Öğretim Süreci Bireysel Oturumlar															İzleme Oturumları		
	1. Oturum	2. Oturum	3. Oturum	1. Oturum	2. Oturum	3. Oturum	4. Oturum	5. Oturum	6. Oturum	7. Oturum	8. Oturum	9. Oturum	10. Oturum	11. Oturum	12. Oturum	13. Oturum	14. Oturum	15. Oturum	1. Oturum	2. Oturum	3. Oturum
I. Öğrenci	1	1	1	1	1	1,5	1,5	1,5	2	2	2	2	2	2,5	2,5	3	3	3,5	3,5	3,5	3,5
II. Öğrenci	1	1	1	1	1	1	1	1,5	1,5	1,5	2	2	2	2	2	3	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
III. Öğrenci	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	1	2	2	2	2,5	2,5	2,5	3	3	3	3	3,5	3,5	3,5	3,5

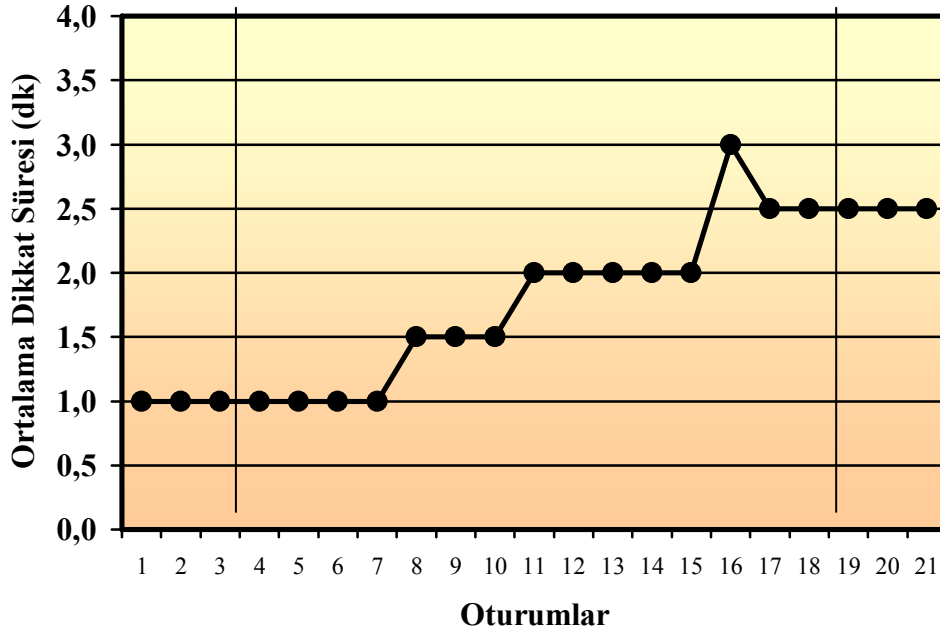
IV.1 Bireysel Etkinliklerle İlgili Bulgular

Grafik 1: I. Öğrencinin Bireysel Etkinliklerdeki Başlama Düzeyi, Öğretim Süreci ve İzleme Süreçlerindeki Dikkat Süresi

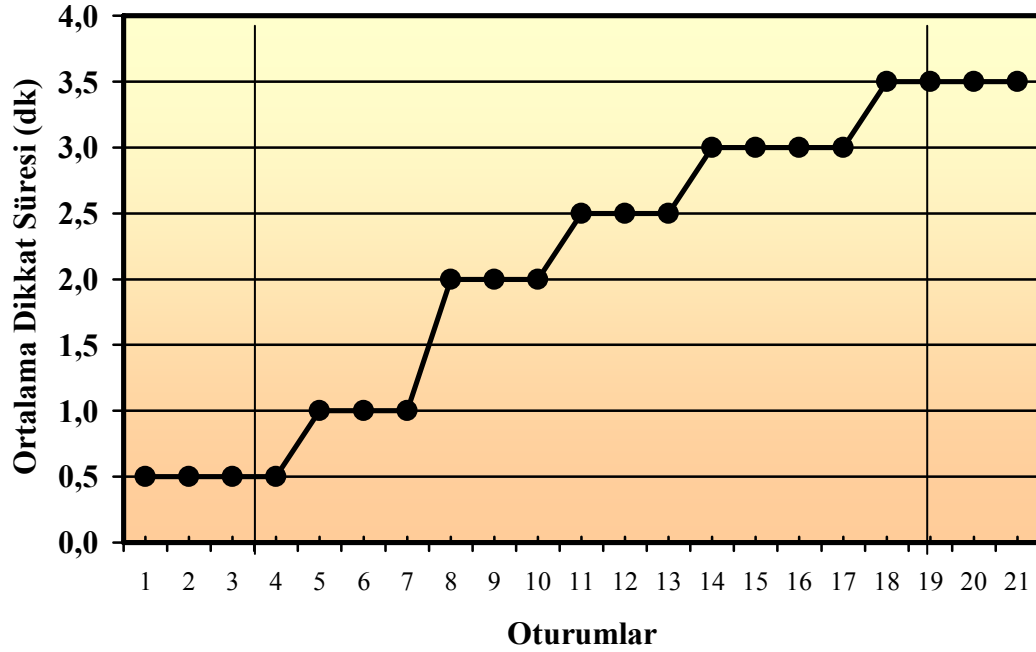
Grafik 1 incelendiğinde birinci öğrencinin başlama düzeyindeki dikkat süresi kararlılık göstermektedir. Birinci öğrencinin öğretim süreci sonunda ulaştığı nokta öğretime başlama düzeyinden daha yukarıda bulunmaktadır. Bu durumda öğrencinin başlama düzeyi ile öğretim süreci sonundaki nokta arasında anlamlı bir farklılık olduğu söylenebilir. Öğrencinin öğretim süreci boyunca kazanımlarda ilerleme gerçekleştirdiği gözlenmektedir. Bununla birlikte elde edilen izleme verileriyle öğretim süreci sonunda elde edilen veriler tutarlılık göstermektedir. Grafikte görüldüğü gibi dikkat süresini geliştirmek için yapılan bireysel etkinlikler birinci öğrencinin dikkat süresinde etkili olduğunu söylenebilir.

Grafik 2: II. Öğrencinin Bireysel Etkinliklerdeki Başlama Düzeyi, Öğretim Süreci ve İzleme Süreçlerindeki Dikkat Süresi

Grafik 2 incelendiğinde ikinci öğrencinin başlama düzeyindeki dikkat süresi kararlılık göstermektedir. İkinci öğrencinin öğretim süreci sonunda ulaştığı nokta öğretime başlama düzeyinden daha yukarıda bulunmaktadır. Bu durumda öğrencinin başlama düzeyi ile öğretim süreci sonundaki nokta arasında anlamlı bir farklılık olduğu söylenebilir. Öğrencinin öğretim süreci boyunca kazanımlarda ilerleme gerçekleştirdiği gözlenmektedir. Bununla birlikte elde edilen izleme verileriyle öğretim süreci sonunda elde edilen veriler tutarlılık göstermektedir. Bunun sonucuna dikkat süresini geliştirmek için yapılan bireysel etkinlikler ikinci öğrencinin dikkat süresinde etkili olduğunu söylenebilir.

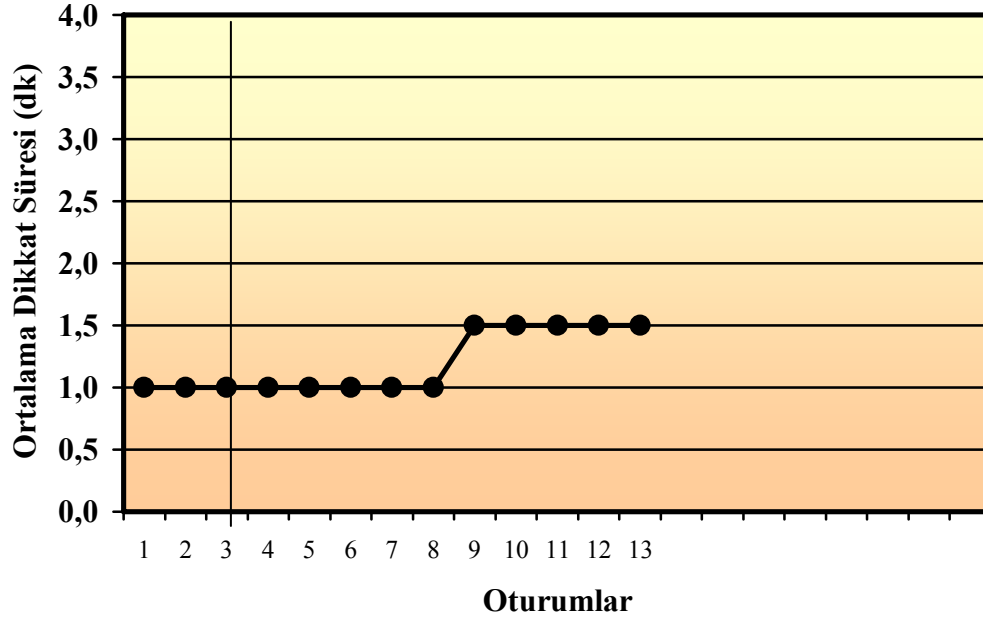
Grafik 3: III. Öğrencinin Bireysel Etkinliklerdeki Başlama Düzeyi, Öğretim Süreci ve İzleme Süreçlerindeki Dikkat Süresi

Grafik 3 incelendiğinde üçüncü öğrencinin başlama düzeyindeki dikkat süresi kararlılık göstermektedir. Üçüncü öğrencinin öğretim süreci sonunda ulaştığı nokta öğretime başlama düzeyinden daha yukarıda bulunmaktadır. Bu durumda öğrencinin başlama düzeyi ile öğretim süreci sonundaki nokta arasında anlamlı bir farklılık olduğu söylenebilir. Öğrencinin öğretim süreci boyunca kazanımlarda ilerleme gerçekleştirdiği gözlenmektedir. Bununla birlikte elde edilen izleme verileriyle öğretim süreci sonunda elde edilen veriler tutarlılık göstermektedir. Bunun sonucuna dikkat süresini geliştirmek için yapılan bireysel etkinlikler üçüncü öğrencinin dikkat süresinde etkili olduğunu söylenebilir.

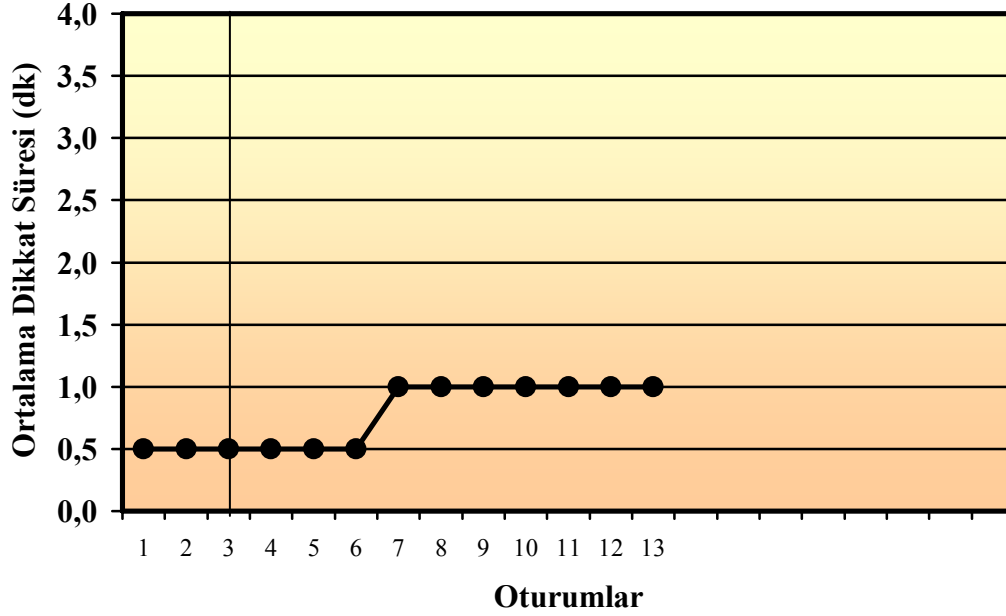
IV.2 Grup Etkinlikleriyle İlgili Bulgular

Grafik 4: I. Öğrencinin Grup Etkinliklerindeki Başlama Düzeyi, Öğretim Süreci ve İzleme Süreçlerindeki Dikkat Süreleri

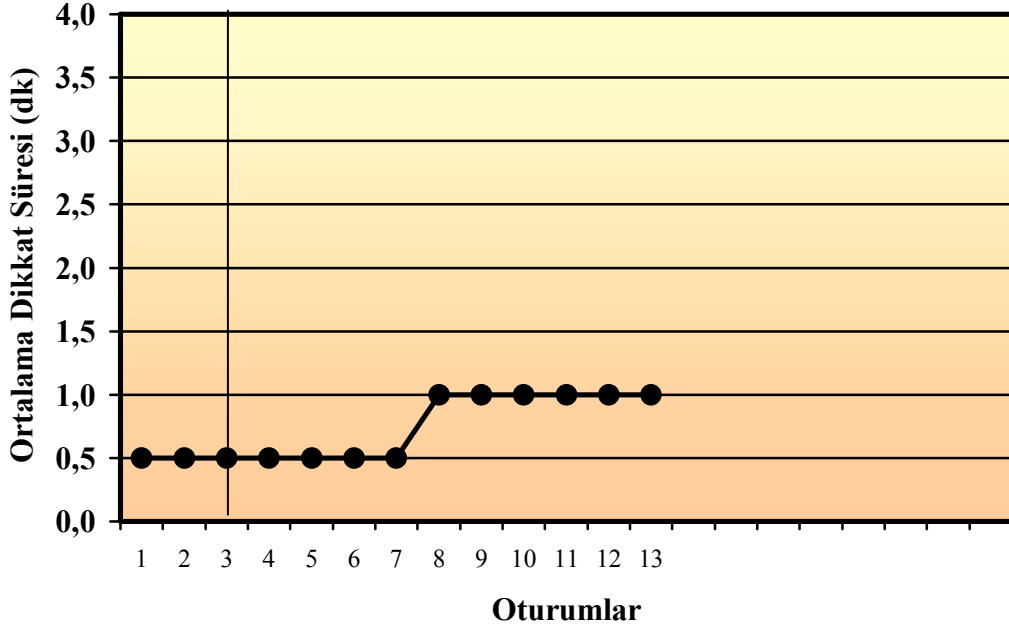
Grafik 4 incelendiğinde birinci öğrencinin başlama düzeyindeki dikkat süresi kararlılık göstermektedir. Öğrenci 8. oturumdan itibaren dikkat süresi açısından ilerleme gözlenmektedir. Birinci öğrencinin öğretim süreci sonlandırıldığında ulaştığı nokta öğretime başlama düzeyinden daha yukarıda bulunmaktadır. Bu durumda öğrencinin başlama düzeyi ile öğretim süreci sonundaki nokta arasında anlamlı bir farklılık olduğu söylenebilir. Öğrencinin öğretim süreci boyunca kazanımlarda ilerleme gerçekleştirdiği gözlenmektedir. Dönüşümlü uygulamalar modelinde bağımsız değişkenler arasında ayırt edici bir etkililik farkı gözlendikten sonra, uygulamanın geri kalan kısmında daha etkili olan yöntemle uygulama sürdürülür. Bu nedenle grup etkinlikleri 10. oturumdan sonra sonlandırılmış ve bireysel etkinliklerle öğretime devam edilmiştir. Bunun sonucuna dikkat süresini geliştirmek için yapılan bireysel etkinlikler birinci öğrencinin dikkat süresinde etkili olduğunu ancak sınırlı kaldığını söylenebilir.

Grafik 5: II. Öğrencinin Grup Etkinliklerindeki Başlama Düzeyi, Öğretim Süreci ve İzleme Süreçlerindeki Dikkat Süreleri

Grafik 5 incelendiğinde ikinci öğrencinin başlama düzeyindeki dikkat süresi kararlılık göstermektedir. Öğrenci 6. oturumdan itibaren dikkat süresi açısından ilerleme gözlenmektedir. Birinci öğrencinin öğretim süreci sonlandırıldığında ulaştığı nokta öğretime başlama düzeyinden daha yukarıda bulunmaktadır. Bu durumda öğrencinin başlama düzeyi ile öğretim süreci sonundaki nokta arasında anlamlı bir farklılık olduğu söylenebilir. Öğrencinin öğretim süreci boyunca kazanımlarda ilerleme gerçekleştirdiği gözlenmektedir. Dönüşümlü uygulamalar modelinde bağımsız değişkenler arasında ayırt edici bir etkililik farkı gözlendikten sonra, uygulamanın geri kalan kısmında daha etkili olan yöntemle uygulama sürdürülür. Bu nedenle grup etkinlikleri 10. oturumdan sonra sonlandırılmış ve bireysel etkinliklerle öğretime devam edilmiştir. Bunun sonucuna dikkat süresini geliştirmek için yapılan bireysel etkinlikler ikinci öğrencinin dikkat süresinde etkili olduğunu ancak sınırlı kaldığını söylenebilir.

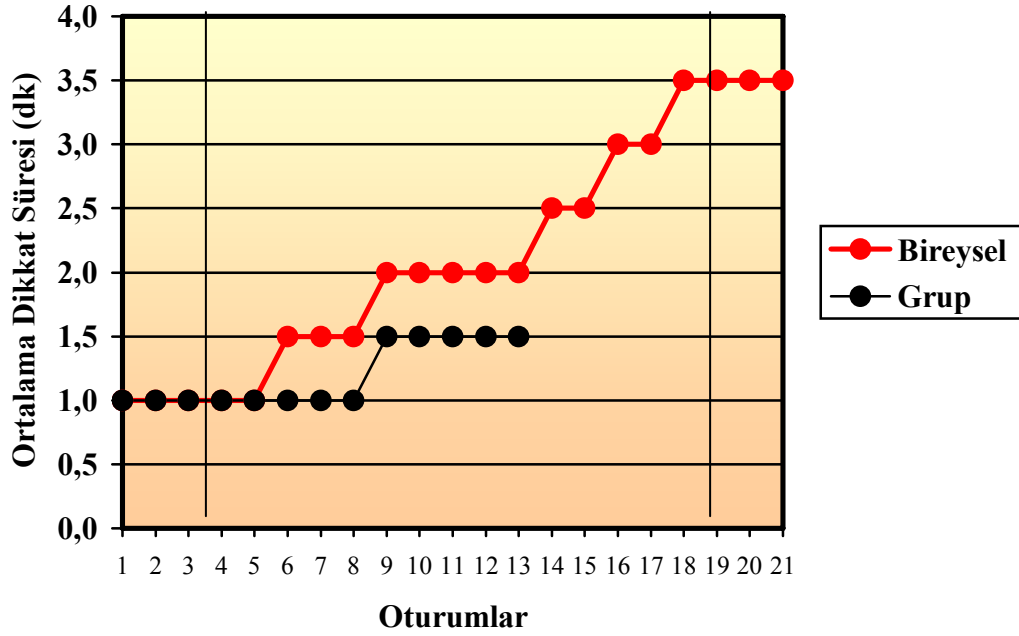
Grafik 6: III. Öğrencinin Grup Etkinliklerindeki Başlama Düzeyi, Öğretim Süreci ve İzleme Süreçlerindeki Dikkat Süreleri

Grafik 6 incelendiğinde üçüncü öğrencinin başlama düzeyindeki dikkat süresi kararlılık göstermektedir. Öğrenci 7. oturumdan itibaren dikkat süresi açısından ilerleme gözlenmektedir. Üçüncü öğrencinin öğretim süreci sonlandırıldığında ulaştığı nokta öğretime başlama düzeyinden daha yukarıda bulunmaktadır. Bu durumda öğrencinin başlama düzeyi ile öğretim süreci sonundaki nokta arasında anlamlı bir farklılık olduğu söylenebilir. Öğrencinin öğretim süreci boyunca kazanımlarda ilerleme gerçekleştirdiği gözlenmektedir. Dönüşümlü uygulamalar modelinde bağımsız değişkenler arasında ayırt edici bir etkililik farkı gözlendikten sonra, uygulamanın geri kalan kısmında daha etkili olan yöntemle uygulama sürdürülür. Bu nedenle grup etkinlikleri 10. oturumdan sonra sonlandırılmış ve bireysel etkinliklerle öğretime devam edilmiştir. Bunun sonucuna dikkat süresini geliştirmek için yapılan bireysel etkinlikler üçüncü öğrencinin dikkat süresinde etkili olduğunu ancak sınırlı kaldığını söylenebilir.

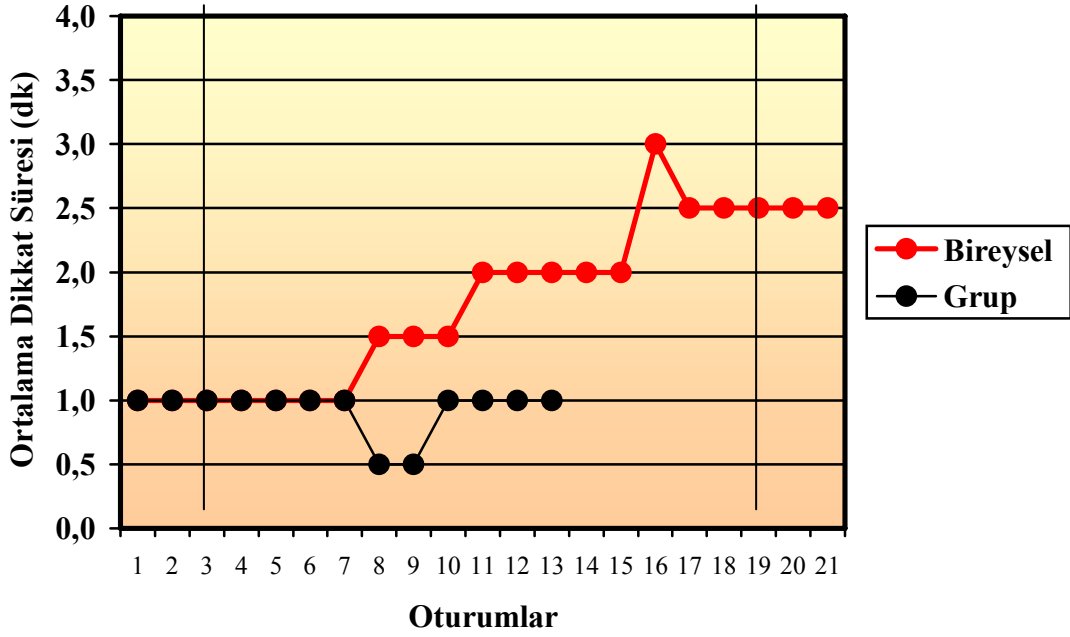
IV.3. Bireysel ve Grup Etkinliklerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Grafik 7: Bireysel ve Grup Etkinliklerinin I. Öğrencinin Dikkat Süresi Üzerindeki Etkililiğinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

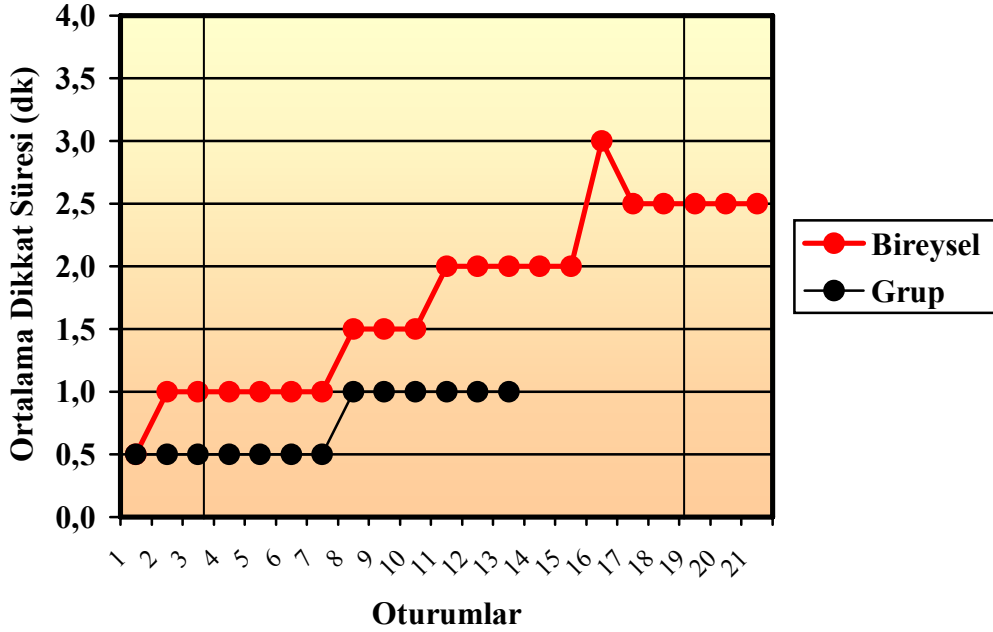
Grafik 7 de görüldüğü gibi birinci öğrenci bireysel etkinliklerde grup etkinliklerinden daha fazla ve çabuk ilerleme kaydedilmiştir. Bundan da dikkat süresi üzerinde bireysel etkinliklerin birinci öğrenci üzerinde daha etkili olduğu anlaşılmaktadır. Öğretim sürecinde öğrencinin bireysel etkinliklerde grup etkinliklerinden daha fazla dikkat başarı sağladığı ve dikkatini daha fazla topladığı öğretmen tarafından ve özel eğitim alanında görev yapan yardımcı bir öğretmen tarafından gözlenmiş ve karar alınmıştır. Oturumların sonundaki ölçme verileri de bunu destekler niteliktedir. Karşılaştırmalı Tek Denekli Araştırma Modellerinden Dönüşümlü Uygulamalar Modeline uygun olarak öğretim, daha etkili olan bireysel etkinliklerle devam edilip sonlandırılmıştır. Bu karara 9. öğretim süreci oturumunda varılmış ve grup etkinliği 10. oturumda sonlandırılarak sadece bireysel etkinliklerle devam edilmiştir.

Grafik 8: Bireysel ve Grup Etkinliklerinin II. Öğrencinin Dikkat Süresi Üzerindeki Etkililiğinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Grafik 8 görüldüğü gibi ikinci öğrenci bireysel etkinliklerde grup etkinliklerinden daha fazla ve çabuk ilerleme kaydedilmiştir. Bundan da dikkat süresi üzerinde bireysel etkinliklerin ikinci öğrenci üzerinde daha etkili olduğu anlamı çıkıyor. Öğretim sürecinde öğrencinin bireysel etkinliklerde grup etkinliklerinden daha fazla dikkat başarı sağladığı ve dikkatini daha fazla topladığı öğretmen tarafından ve özel eğitim alanında görev yapan yardımcı bir öğretmen tarafından gözlenmiş ve karar alınmıştır. Oturumların sonundaki ölçme verileri de bunu destekler niteliktedir. Karşılaştırmalı Tek Denekli Araştırma Modellerinden Dönüşümlü Uygulamalar Modeline uygun olarak öğretim, daha etkili olan bireysel etkinliklerle devam edilip sonlandırılmıştır. Bu karara 9. öğretim süreci oturumunda varılmış ve grup etkinliği 10. oturumda sonlandırılarak sadece bireysel etkinliklerle devam edilmiştir.

Grafik 9: Bireysel ve Grup Etkinliklerinin III. Öğrencinin Dikkat Süresi Üzerindeki Etkililiğinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Grafik 9 da görüldüğü gibi üçüncü öğrenci bireysel etkinliklerde grup etkinliklerinden daha fazla ve çabuk ilerleme kaydedilmiştir. Bundan da dikkat süresi üzerinde bireysel etkinliklerin üçüncü öğrenci üzerinde daha etkili olduğu anlamı çıkıyor. Öğretim sürecinde öğrencinin bireysel etkinliklerde grup etkinliklerinden daha fazla dikkat başarı sağladığı ve dikkatini daha fazla topladığı öğretmen tarafından ve özel eğitim alanında görev yapan yardımcı bir öğretmen tarafından gözlenmiş ve karar alınmıştır. Oturumların sonundaki ölçme verileri de bunu destekler niteliktedir. Karşılaştırmalı Tek Denekli Araştırma Modellerinden Dönüşümlü Uygulamalar Modeline uygun olarak öğretim, daha etkili olan bireysel etkinliklerle devam edilip sonlandırılmıştır. Bu karara 9. öğretim süreci oturumunda varılmış ve grup etkinliği 10. oturumda sonlandırılarak sadece bireysel etkinliklerle devam edilmiştir.

BÖLÜM V: TARTIŞMA

Bu çalışmada, Bireysel ve Grup Etkinliklerinin Zihinsel Yetersizliğe Sahip Bireylerin Dikkat Süresi Üzerindeki Etkisinin incelenmesine yönelik öğretim uygulaması yapılmıştır.

Öğretimde karşılaştırmalı tek denekli araştırma modellerinden dönüşümlü uygulamalar modeline yer verilmiştir. Çalışmanın denekleri ortak özellikleri doğrultusunda seçilmiş ve düzeylerine uygun etkinliklerle araştırma tamamlanmıştır.

Araştırma sonunda elde edilen bulgulara göre; bireysel etkinliklerin ve grup etkinliklerinin ikisinin de hafif düzeyde zihinsel yetersizliğe sahip üç öğrencinin dikkat süreleri üzerinde etkili olduğu gözlenmiştir. Ancak bireysel etkinliklerin hafif düzeyde zihinsel yetersizliğe sahip üç öğrencinin dikkat süreleri üzerinde grup etkinliklerine göre daha etkili olduğu söylenebilir.

Dere Çiftçi (2007), yaptığı çalışmada zihinsel engelli çocuklara renk kavramını kazandırmada eşzamanlı ipucuyla öğretimin bireysel ve grup eğitimindeki etkililiği incelemiştir. Çalışma, okulöncesi eğitim programına devam eden zihinsel engelli çocuklarla yürütülmüştür. Sonuç olarak bireysel eğitim kadar grup eğitiminin de etkili olduğunu belirtmiştir.

Araştırmada çıkan sonuçta, Dere Çiftçi (2007)' nin bulguları benzerdir. Bunun sebebi benzer etkinlikler yapılmış olması olabilir. Ancak yapılan bu çalışmada bireysel etkinlikler grup etkinliklerinden daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun nedeni ise iki çalışmada yapılan oturum etkinliklerinin yapıldığı ortamdaki uyaranların çokluğu ve farklılığı olabilir.

Bu çalışmanın amaçlarından biri, yapılan bireysel etkinliklerinin zihinsel yetersizliği olan bireylerin dikkat süresi üzerindeki etkililiğini incelemektir. Bu çalışmada yapılan bireysel etkinliklerin zihinsel yetersizliği olan bireylerin dikkat

süresi üzerinde etkili olduğu bulunmuştur. Araştırma bulgularına göre öğrencilerin dikkat süresi oturumlar süresince artmıştır.

Çalışmanın amaçlarından bir diğeri, yapılan grup etkinliklerinin zihinsel yetersizliği olan bireylerin dikkat süresi üzerindeki etkililiğini incelemektir. Bu çalışmada yapılan grup etkinliklerinin zihinsel yetersizliği olan bireylerin dikkat süresi üzerinde etkili olduğu bulunmuştur. Araştırma bulgularına göre öğrencilerin dikkat süresi oturumlar süresince artmıştır.

Çalışmanın amaçlarından birisi ise öğrencilerin dikkat süresi üzerinde bireysel etkinliklerin ve grup etkinliklerinin arasında anlamlı farklılık olup olmadığını incelemektir. Araştırma bulgularına göre yapılan bireysel etkinliklerin grup etkinliklerine göre zihinsel yetersizliği olan bireylerin dikkat süresi üzerinde daha etkili olduğu belirlenmiştir.

Sonuç olarak, hem bireysel hem de grup etkinliklerinin zihinsel yetersizliğe sahip bireylerin dikkat süresi üzerinde olumlu etkisi vardır. Ancak bu etki bireyin öğretmenle birebir olarak yani bireysel olarak etkinliğe katıldığında daha hızlı etki gösterir. Grupla yapılan eğitim etkinliklerinde ise uyarının fazlalığı, bireyin dikkati üzerinde olumsuz etki yarattığından dikkat süresini geliştirmede zaman kaybı yaratmaktadır.

BÖLÜM VI: SONUÇ VE ÖNERİLER

VI.1. Sonuç

Bu çalışmada Bireysel ve Grup Etkinliklerinin Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerin Dikkat Süresi Üzerindeki Etkililiği araştırılmıştır. Araştırma sonunda elde edilen bulgulardan hem bireysel hem de grup etkinliklerinin zihinsel yetersizliğe sahip bireylerin dikkat süresi üzerinde olumlu etkisi olduğu, ancak bu etki bireyin öğretmenle birebir olarak yani bireysel olarak etkinliğe katıldığında daha hızlı etki gösterdiği söylenebilir. Sonuç olarak, zihinsel yetersizliği olan bireylerin dikkat süresi üzerinde bireysel etkinlikler grup etkinliklerinden daha etkili olduğu bulunmuştur.

VI.2. Öneriler

Araştırma sonuçlarına göre öneriler şöyledir:

1. Zihinsel yetersizliği olan çocukların bazıları ilköğretim okullarında açılan özel eğitim sınıflarında öğrenimlerine devam etmektedirler. Araştırmada kullanılan etkinlikler bu sınıflarda görev yapan öğretmenler tarafından kullanılabilir,
2. Zihinsel yetersizliği olan çocukların bazıları özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerine devam etmektedir. Araştırmada kullanılan etkinlikler bu merkezlerde görev yapan öğretmenler tarafından kullanılabilir,
3. Zihinsel yetersizliği olan çocukların bazıları genel eğitim sınıflarında yaşlıları ile birlikte aynı sınıfta kaynaştırma eğitimi hizmeti almaktadırlar. Genel eğitim sınıflarında kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencisi olan öğretmenler araştırmada kullanılan etkinlikleri kullanabilirler,
4. Yapılan araştırmada hafif düzeyde zihinsel yetersizliğe sahip bireylerle çalışılmıştır. Bu çalışma farklı düzeylerdeki zihinsel yetersizlikten etkilenmiş bireylerle yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akdemir, B. (2006). *6-12 Yaş Arası Zihinsel Engelli Çocukların Görsel Algı Becerilerinin Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Konya.
- Almacıoğlu, D. (2007). *Yöneltil Bir Sorun Olarak Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Öğrencilerin Sınıf ve Psikolojik Danışma ve Rehberlik Öğretmenleri Tarafından Tanıma Yeterliliklerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Amerikan Psikiyatri Birliği.(2000). *DSM-IV-TR Tanı Ölçütleri Başvuru Elkitabı*, Çev. Ertuğrul Köroğlu, Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Ataman,A. (2005). *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş*, Ed. Ayşegül Ataman, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Bacanlı, H. (2007). *Eğitim Psikolojisi*, Ankara: PegemA Yayınları, 12. Baskı.
- Bahçivan Saydam, R. (2007). *Executive Functions in Children With Attention Deficit / Hyperactivity Disorder(Dikkat Eksikliği / Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocuklarda Yürütücü / Yönetici İşlevler)*, Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Baş Yılmaz, G. (2009). *Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Bir Öğrencinin Tenefüs Saatlerinde Akranları ile Olan İletişim Davranışları*, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Bayhan, P. ve Artan, İ. (2004). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

- Bozbey Akalın, A.O. (2005). *Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocukların Abla ve Ağabeylerinin Sosyal Beceri Düzeyi ve Kardeş İlişkileri*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E, Karadeniz, Ş. ve Demirel, F.(2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: PegemA Yayınları, 3. Baskı.
- Camgöz, N. (2000). *Effects Of Hue , Saturation, And Brightness On Attention And Preference* (Renk türü, Doymuşluk ve Parlaklığın Dikkat Çekme ve Tercih Üzerindeki Etkileri), Doktora Tezi, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara.
- Çadır, D. (2008). *Zihinsel Engelli Öğrencileri İçin Müzik Terapi Yöntemine Göre Hazırlanan Sosyal Beceri Öğretim Programının Etkililiğinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Çelik, A. (2009). *Zihinsel Engelli Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersindeki Öncelikli Renk Tercihleri*, Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Çetinkaya, P. (2008). *Kaynaştırma ve Özel Alt Sınıfa Devam Eden Eğitilebilir Zihinsel Engelli Çocukların Çizgisel Gelişim Düzeylerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çıkkılı, Y. (2008). *Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuklara Temel Geometrik Kavramların Öğretiminde Temel Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımının Etkililiği*,Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Çimen Öztürk, C. (2009). *Eğitim Ugulama Okuluna Devam Eden Zihinsel Engelli Öğrencilerin Öğretmenlerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Hakkında*

Görüşlerinin Belirlenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Demirel, N. (2008). *Zihinsel Engelli Çocuklarda Denge Eğitimi Çalışmalarının Bazı Özbakım Becerileri Üzerine Etkisinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Dere Çiftçi, H. (2007). *Zihinsel Engelli Çocuklara Renk Kavramını Kazandırmada Eş Zamanlı İpucuyla Öğretimin Bireysel ve Grup Eğitimindeki Etkisinin Karşılaştırılması*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Dibek, E. (2003). *7-11 Yaş Öğretilebilir Zihinsel Engelli Çocuklarda Eğitici Dramanın Kelime Kazanımına Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Diler, M.S. (2007). *10-14 Yaş Arası Hafif Zihinsel Engelli Çocuklarda İşitsel ve Görsel Geri Bildirimin Öğrenmeye Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Duman, N. (2006). *Hikaye Haritası Yönteminin Eğitilebilir Zihinsel Engelli Öğrencilerin Okuduğunu Anlama Becerileri Üzerindeki Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Enç, M., Çağlar, D. ve Özsoy, Y. (1981). *Özel Eğitime Giriş*, Ankara: Sevinç Matbaası.

Ergün, M., Okutan, M., Aksoy, N., Özden, Y., Ekici, G., Kısaç, İ., Öztürk, B., Türnüklü, A., Güven, M., Özdemir, A. (2005). *Sınıf Yönetimi*, Ankara: PegemA Yayıncılık, 5. Baskı.

Eripek, S. (2005). *Zeka Geriliği*, Ankara: Kök Yayıncılık.

- Eripek, S. (1996). Zihinsel Engelli Çocuklar, *Eskişehir: Anadolu Üniversitesi*
- Gül, G. (2006). *Hafif Derecede Zihinsel Engelli Çocukların Okuma Becerilerine Ses Bilgisel Farkındalık Becerileri Eğitiminin Etkisinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güneş, M. (1997). *İlkokul Öğrencilerinin Okuma Düzeyleri Ve Dikkat Özelliklerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- İlhan, E.L. (2007). *Eğitilebilir Zihinsel Engelli Çocuklarda Beden Eğitimi ve Spor Aktivitelerinin Ruhsal Uyum Düzeylerine Etkisi*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kabasakal, K. (2007). Zihinsel Engellilik Zihinsel, Ruhsal ve Duygusal Engellilik, *İbrahim Bozkurt (Ed), Konya: Lokomotif Medya.*
- Kanay, A. (2006). *Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Olan 9-13 Yaş Grubu İlköğretim Öğrencilerinin Uyumsal Davranışları, Benlik Kavramı ve Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Kargın, T. (2003). Cumhuriyetin 80. Yılında Özel Eğitim, *Milli Eğitim Dergisi*. Sayı:160, s.106-116.
- Kırcaali-iftar, G. ve Tekin, E. (1997). Tek Desenli Araştırma Yöntemleri, *Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.*
- Koçak, F., Arslantaş, S., Çalıkçı, N., Nallı, H., Güven, M., Taş, E., Başkaldırım, E. ve Saygın, Y. (2008). Özel Eğitimde Kaynaştırma, *Halil Şahin (Ed.), Konya: Ebru Matbaacılık.*

- Kurt, G. (2006). *Zihinsel Engelli Çocuklarda, Müzik Dinlemenin Öğrenme Üzerindeki Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Leonard, H. L. ve Swedo, S.A. (2000), *Çocukluk, Geçer, Çev. Nilgün Erzik, İstanbul: Epsilon Yayınları.*
- M.E.B. (2006). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, *31.05.2006 Tarih ve 26184 Sayılı Tebliğler Dergisi.*
- M.E.B. (2009). Özürlü Bireylere Uygulanacak Destek Eğitim Programları ve Eğitim Giderlerinin Karşılmasına Dair Yönetmelik, *9 Temmuz 2009 Tarih ve 27283 Sayılı Tebliğler Dergisi.*
- M.E.B. (2008). Zihinsel Engelli Bireyler Destek Eğitim Programı, *26 Aralık 2008 Tarih ve say: 286.*
- Özbay, Y. (2003). Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi, *Trabzon: Akademi Yayınevi,4. Baskı.*
- Özbey, Ç. (2007). Özel Çocuklar ve Terapi Yöntemleri, *İstanbul: İnkılap Kitabevi.*
- Özgül, G. (2008). *Zihinsel Engelli Öğrencilerin Okuduğunu Anlama Becerisinde Okuma Öncesi, Sırası ve Sonrasında Uygulanan Okuduğunu Anlama Tekniklerinin Etkililiklerinin Karşılaştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri, Ankara.
- Eripek, S., Özsoy, Y. ve Özyürek, M. (2002). Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar – Özel Eğitime Giriş, *Ankara: Karatepe Yayınları.*
- Öztürk, B. (1999). Öğrenme ve Öğrenmede Dikkat. *Milli Eğitim Dergisi*. Sayı.144, s.51-58.

- Özyürek, M. (2005). Bireysel Farklılıkları İnceleme Yaklaşımları. *Ankara: Kök Yayıncılık.*
- Sancak, A. (2006). *Altı ile On bir Yaşları Arasında Anksiyete Bozukluğu Olan Çocuklarla, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocukların WISCC-R Performans Testlerinin Karşılaştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Soysal, A.Ş. (2007). *Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Altiplerinde Dikkat, Yönetici İşlevler ve Üst-Biliş Performansının Oluşturduğu İlişkiler Örüntüsünün İncelenmesi*, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Ankara.
- Tekin, E. (2000). Karşılaştırmalı Tek Denekli Araştırma Modelleri, *Özel Eğitim Dergisi*, 2 (4), 1-12.
- Yaşarsoy, E. (2006). *Duyusal Zeka Gelişim Programının, Eğitilebilir Zihinsel Engelli Öğrencilerin Davranış Problemleri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Yavuzer, H. (2004). *Çocuk Psikolojisi, İstanbul: Remzi Kitabevi, 26. Basım.*

Yararlanılan Resmi Gazeteler

Resmi Gazete, 6 Haziran 1997 Tarih ve say: 23011.

Resmi Gazete, 16 Ekim 1983 Tarih ve say: 1819.

EKLER LİSTESİ

EK 1: Burdon Dikkat Testi

EK 2: Aile İzin Belgesi

EK 3: Sınıf İçi Etkinlik Gözlem Formu

EK 4: Uygulama Güvenirligi Formu

EK 5: Önkoşul Becerileri Ölçü Araçları

EK 6: Performans Kayıt Tabloları

EK 7: Öğretim Planları

EK 8: V. Oturum Resimli Kartları

EK 9: 7. Oturumun Resimli Kartları

EK 10: Etkinlik zaman çizelgesi

EKLER

EK 1: BURDON DİKKAT TESTİ

Adı, Soyadı :	Cinsiyet :
Okul :	Yaş :
Harf :	Sınıf :
Nitelik :	Zaman :
Çizilmemiş :	Nicelik :
	Yanlış çizilmiş :

a e p z n z s u a h v k l a s i b i o u o e
 r v b p m i b i r b s m n t d a u f c f k a
 c k a h s e y p h b p s d g y z d v r i f g
 y d v c o y e r z h e z s e g m k f z d a y
 f s d y i b t d h m l r i e m t g t b d f u
 k c i c k o k o s t l u z u g m a f l v u t
 i z r f o u d V h y p n b p m v h n n g r y
 p v k l n t y o r z n c p h t e m z i o i m
 r a l y g s o i v a i n a r c h o d b f p h
 k u b s y g u e m k l t c g v g r i p c t e

c i t e l r n z f u d t m s h d k u f d s m
 s i v e t c p l r g v g c t l r m e u g y e
 b o k e h b u k o p f i d o h o r a n i a v
 i o s g y l a r m i f b z m e l h p z n z r
 o y t n a k v p y k g v n h v m p b n p y h
 v d u o f r h i t u v l u a m f a c u l t s
 o k o k c i c k u f s b t g t m e i n i z h
 d t b i y a s f y n d z f k m g e s z e h z
 r e n o c v d y f f l r v d z v g d z p b e
 p y c a a s c g c a h t n m p b r i b i k p

a f n p v d m t o y m i l g d e o t o c n t
 l u p z n k r h p u c b o y g u d v y a o l
 s z o a p f f t c v k i r b p m n e r g e s
 b a h v i h s c k z r f d r a c g y n m h y
 t d ş v c g z y f m p t r o g e u u b b y h
 i u a n y a d u m f a p y z e b k d b o l z
 e l z h e a d z t c l p r y f m s n v i c v
 s b i v m z g p s m r k b k r e h c u v n s
 f l s l e i o l g l k t h z o k t d e a r h
 f m i u c f t i b s g k m k n p h v b g u i

EK 2: AİLE İZİN BELGESİ

Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri yüksek lisans öğrencisi Fatma Çetin'e velisi bulunduğum Özel ..... özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi öğrencisi oğlum/kızım ..... a Bireysel ve grup etkinliklerinin zihinsel yetersizliğe sahip bireylerin dikkat süreleri üzerindeki etkileri hakkında topladığı bilgileri yüksek lisans tezi çalışmasında kullanmasına izin veriyorum.

Çalışmanın çocuğum üzerinde herhangi bir risk taşımadığını ve çalışma süresince istediğim zaman çocuğumun katılımını engelleyebileceğimi anlamış bulunuyorum. Çalışmada gizliliğin esas olduğunu ve çocuğumun isminin hiçbir şekilde rapor edilmeyeceğinin bilincindeyim.

Tarih:

Öğrenci Velisinin:

Adı Soyadı:

İmzası :

EK 3: SINIF İÇİ ETKİNLİK GÖZLEM FORMU

ÖĞRENCİNİN ADI-SOYADI:
GÖZLEMCİ:

TARİH:

DAVRANIŞLAR	EVET	HAYIR	BAZEN
Etkinliklere katılır.			
Etkinlikleri tamamlar.			
İhtiyaç duyduğunda yardım ister.			
Etkinlikleri dikkatle izler.			
Etkinlik sırasında yaptıklarını açıklar.			
Etkinlik sırasında sıkılır.			
Etkinlikleri eksik bırakır.			
Farklı bir etkinlik yapılmasını ister.			

EK 4: UYGULAMA GÜVENİRLİĞİ FORMU**Tarih:..../..../....****Uygulayıcının Adı Soyadı:.....****Gözlemcinin Adı Soyadı :.....****Açıklama:** Uygulayıcıda gözlenen davranışlar için +, uygulayıcının atladığı veya gözlenemeyen davranışlar için – konulur.

Uygulamalar	I.Oturum	II. Oturum	III. Oturum	IV. Oturum
1. Öğrencinin dikkatini çeker				
2. Öğrenciye motive eder				
3. Yapılacak etkinliği açıklar				
3. Etkinlik ile ilgili problem durumu sunar				
4. Yönergeleri sırası ile uygular				
5. Yönergelerle ilgili araç gereçleri kullanır				
6. Öğrenci ihtiyaç duyduğunda yardım eder				
7. Etkinliği tamamlamak için öğrenciye gereken süreyi verir				
8. Öğrencinin amaca ulaşmasını gerçekleştirici soruları sorar				
9. Kavram ve özellikleri ile ilgili açıklama yapar				
10. Öğrenciden beklenen davranışı tekrar ettirir				
11. Öğrencinin doğru davranışları ödüllendirilir.				

EK 5: ÖNKOŞUL BECERİLERİ ÖLÇÜ ARAÇLARI
I. OTURUM İÇİN ETKİNLİK ÖNKOŞUL BECERİLERİ ÖLÇÜ ARACI

Öğrencinin

Adı – Soyadı:

Yaşı:

Cinsiyeti:

Uygulama Tarihi:

	Yapar	Yapamaz
Yaptığının aynısını yap.		
* El çırpma		
* Elleri dizlere vurma		
* Saç kaşıma		
* Parmak şıklatma		
* El sallama		
* Çömelip kalkma		
* Kendi eksenini etrafında dönme		
* Yerden çiçek koparma taklidi		
* Kollarını yukarı, öne, yana, arkaya açıp kapama		
* <i>Ellerini yukarıda, önde, yanda, arkada açıp kapama</i>		

Ölçüt: %100 olarak belirlenmiştir.

Öğretmen

İmza

II. OTURUM İÇİN ETKİNLİK ÖNKOŞUL BECERİLERİ ÖLÇÜ ARACI**Öğrencinin****Adı – Soyadı:****Yaşı:****Cinsiyeti:****Uygulama Tarihi:**

	Yapar	Yapamaz
* Hangisi basketbol topu? Göster.		
* Etrafına bak, potayı göster.		
* Topu potaya at, topu potanın içinden geçirmeye çalış.		
* Topu potanın içinden geçirirsen ne olur? Göster.		

Öğretmen**İmza**

III. OTURUM İÇİN ETKİNLİK ÖNKOŞUL BECERİLERİ ÖLÇÜ ARACI

Öğrencinin

Adı – Soyadı:

Yaşı:

Cinsiyeti:

Uygulama Tarihi:

	Yapar	Yapamaz
Önündeki renkli kartlara bak.Gösterdiğim kartın rengini söyle.		
* Kırmızı, sarı , mavi kartlar		
* Kırmızı , sarı , mavi , yeşil		
* Kırmızı , sarı , mavi , yeşil , turuncu kartlar		
* Kırmızı , sarı , mavi , yeşil , turuncu , mor kartlar		
* Kırmızı , sarı , mavi , yeşil , turuncu , mor , pembe kartlar		
* Kırmızı , sarı , mavi , yeşil , turuncu , mor , pembe , beyaz kartlar		
* Kırmızı , sarı , mavi , yeşil , turuncu , mor , pembe , beyaz , siyah kartlar		
Önündeki resimlere bak.Gösterdiğim resmin ismini söyle.		
* Üzerinde ağaç olan resim		
* Üzerinde kedi olan resim		
* Üzerinde top olan resim		
* Üzerinde araba olan resim		
* Üzerinde kutu olan resim		
* Üzerinde yap – boz olan resim		
* Üzerinde lego olan resim		
* Üzerinde perde olan resim		
* Üzerinde dolap olan resim		
* Üzerinde oyuncak sepeti olan resim		
* Üzerinde pano olan resim		
* Üzerinde yazı tahtası olan resim		
* Üzerinde sandalye olan resim		

* Üzerinde halı olan resim		
* Üzerinde masa olan resim		
* Üzerinde saksı olan resim		
* Üzerinde çiçek olan resim		
* Üzerinde kalemlik olan resim		
* Üzerinde defter olan resim		
* Üzerinde lobut olan resim		
Önündeki nesnelere bak. Büyük olanı göster.		
* Kırmızı plastik küçük kutu, kırmızı plastik büyük kutu		
* Kırmızı mukavva büyük kart, mavi mukavva büyük kart		
* Sarı plastik küçük kutu, mavi tahta büyük küp		
Önündeki nesnelere bak. Küçük olanı göster.		
* Kırmızı plastik küçük kutu, kırmızı plastik büyük kutu		
* Kırmızı mukavva büyük kart, mavi mukavva büyük kart		
* Sarı plastik küçük kutu, mavi tahta büyük küp		
Önündeki nesnelere bak. İçinde olanı göster.		
* Kutu içinde top		
* Kalemlik içinde kalem		
* Torbanın içinde boncuk		
Önündeki nesnelere bak. Yazılı olanı göster.		
* Yazısız siyah t-shirt, yazılı siyah t-shirt		
* Yazısız beyaz kupa bardak, yazılı turuncu kupa bardak		
* Resimli mavi tabak, yazılı beyaz tabak		

Ölçüt: %100 olarak belirlenmiştir.

Öğretmen

İmza

IV. OTURUM İÇİN ETKİNLİK ÖNKOŞUL BECERİLERİ ÖLÇÜ ARACI

Öğrencinin

Adı – Soyadı:

Yaşı:

Cinsiyeti:

Uygulama Tarihi:

	Yapar	Yapamaz
Önündeki resimlere bak.Gösterdiğim resmin ismini söyle.		
× Üzerinde elma olan resim		
× Üzerinde sincap olan resim		
× Üzerinde televizyon olan resim		
× Üzerinde balık olan resim		
× Üzerinde muz olan resim		
× Üzerinde bardak olan resim		
× Üzerinde çöp adam olan resim		
× Üzerinde saat olan resim		
× Üzerinde üçgen olan resim		
× Üzerinde ay olan resim		
× Üzerinde gül olan resim		
× Üzerinde araba olan resim		
× Üzerinde ceket olan resim		
× Üzerinde ayakkabı olan resim		
× Üzerinde ağaç olan resim		
Önündeki resimlere bak. İsmi söylediğim nesneyi daire içine alarak işaretle.		

* Sincap		
* Bardak		
* Toka		
* Saat		

Ölçüt: %100 olarak belirlenmiştir.

Öğretmen

İmza

V. OTURUM İÇİN ETKİNLİK ÖNKOŞUL BECERİLERİ ÖLÇÜ ARACI

Öğrencinin

Adı – Soyadı:

Yaşı:

Cinsiyeti:

Uygulama Tarihi:

	Yapar	Yapamaz
Önündeki nesnelere bak eş olanı göster.		
* Çiçek, mum, çiçek		
* Kalem, bardak, kalem		
* Küp blok, daire blok, küp blok		
* Tabak, vazo, tabak		
* Defter, kutu, defter		
Önündeki nesne resimlerine bak eş olanı göster.		
* Köpek resmi, bardak resmi, köpek resmi		
* Sandalye resmi, masa resmi, sandalye resmi		
* Pantolon resmi, etek resmi, pantolon resmi		
* Uçak resmi, helikopter resmi, uçak resmi		
* Dolap resmi, koltuk resmi, dolap resmi		
Önündeki resimlere bak.Gösterdiğim resmin ismini söyle.		
* Önünde kedi olan resim		
* Önünde köpek olan resim		
* Önünde kuş olan resim		
* Önünde tavuk olan resim		
* Önünde inek olan resim		

× Önünde koyun olan resim		
× Önünde balık olan resim		
× Önünde ördek olan resim		
× Önünde at olan resim		
× Önünde tavşan olan resim		
× Önünde kurbağa olan resim		
× Önünde eşek olan resim		
× Önünde kelebek olan resim		
× Önünde fare olan resim		
× Önünde kaplumbağa olan resim		

Ölçüt: %100 olarak belirlenmiştir.

Öğretmen

İmza

VI. OTURUM İÇİN ETKİNLİK ÖNKOŞUL BECERİLERİ ÖLÇÜ ARACI

Öğrencinin

Adı – Soyadı:

Yaşı:

Cinsiyeti:

Uygulama Tarihi:

	Yapar	Yapamaz
Önündeki nesnelere bak. Bana 5 adet özelliğini söyle.		
* Kitap		
* Çiçek		
* Oyuncak ayı		
* Sandalye		
* Halı		

Ölçüt: %100 olarak belirlenmiştir.

Öğretmen

İmza

VII. OTURUM İÇİN ETKİNLİK ÖNKOŞUL BECERİLERİ ÖLÇÜ ARACI

Öğrencinin

Adı – Soyadı:

Yaşı:

Cinsiyeti:

Uygulama Tarihi:

	Yapar	Yapamaz
Önündeki resimli kartlara bak. Bana resimde gördüklerinle ilgili bilgiler ver.		
× Resim yapan bir çocuk		
× Arabayla gezen adam		
× Telefonla konuşan bir kadın		
× Bir öğrenciye aşı vuran bir hemşire		
× Cıvıclara yem atan bir kız		

Ölçüt: %100 olarak belirlenmiştir.

Öğretmen

İmza

VIII. OTURUM İÇİN ETKİNLİK ÖNKOŞUL BECERİLERİ ÖLÇÜ ARACI

Öğrencinin

Adı – Soyadı:

Yaşı:

Cinsiyeti:

Uygulama Tarihi:

	Yapar	Yapamaz
* Eş anlamlı ne demektir? Anlat.		
* Zıt anlamlı ne demektir? Anlat.		
* Aşağıdaki kelime çiftlerinden hangisi eş anlamlıdır? İşaretle.		
* Aşağıdaki kelime çiftlerinden hangisi zıt anlamlıdır? İşaretle.		
* Eş anlamlı kelimelere 5 tane örnek ver.		
* Zıt anlamlı kelimelere 5 tane örnek ver.		

Ölçüt: %100 olarak belirlenmiştir.

Öğretmen

İmza

IX. OTURUM İÇİN ETKİNLİK ÖNKOŞUL BECERİLERİ ÖLÇÜ ARACI

Öğrencinin

Adı – Soyadı:

Yaşı:

Cinsiyeti:

Uygulama Tarihi:

	Yapar	Yapamaz
<p>✘ Önündeki nesnelere dikkatlice bak. Neler olduğunu aklında tut. Gözlerini kapatınca birisini saklayacağım. Daha sonra tekrar bakınca hangisini sakladığımı bana söyle.</p>		

Ölçüt: %100 olarak belirlenmiştir.

Öğretmen

İmza

X. OTURUM İÇİN ETKİNLİK ÖNKOŞUL BECERİLERİ ÖLÇÜ ARACI

Öğrencinin

Adı – Soyadı:

Yaşı:

Cinsiyeti:

Uygulama Tarihi:

	Yapar	Yapamaz
✘ Bana “a” harfiyle başlayan bir isim söyle.		
✘ Bana “k” harfiyle başlayan bir hayvan söyle		
✘ Bana “m” harfiyle başlayan bir eşya söyle		
✘ Bana “d” harfiyle başlayan bir isim söyle		
✘ Bana “t” harfiyle başlayan bir hayvan söyle,		
✘ Bana “s” harfiyle başlayan bir eşya söyle		

Ölçüt: %100 olarak belirlenmiştir.

Öğretmen

İmza

XI. OTURUM İÇİN ETKİNLİK ÖNKOŞUL BECERİLERİ ÖLÇÜ ARACI

Öğrencinin

Adı – Soyadı:

Yaşı:

Cinsiyeti:

Uygulama Tarihi:

	Yapar	Yapamaz
Sana ardı ardına 4 tane kelime söyleyeceğim. Sen de bunları ezberleyip bana sırasıyla söyle.		
× Koyun		
× Televizyon		
× Karton		
× Çocuk		

Ölçüt: %100 olarak belirlenmiştir.

Öğretmen

İmza

XII. OTURUM İÇİN ETKİNLİK ÖNKOŞUL BECERİLERİ ÖLÇÜ ARACI

Öğrencinin

Adı – Soyadı:

Yaşı:

Cinsiyeti:

Uygulama Tarihi:

	Yapar	Yapamaz
Sana ardı ardına 4 tane hiçbir anlamı olmayan kelime söyleyeceğim. Sen de bunları ezberleyip bana sırasıyla söyle.		
× Suyi		
× Mati		
× Yecu		
× Sekti		

Ölçüt: %100 olarak belirlenmiştir.

Öğretmen

İmza

XIII. OTURUM İÇİN ETKİNLİK ÖNKOŞUL BECERİLERİ ÖLÇÜ ARACI

Öğrencinin

Adı – Soyadı:

Yaşı:

Cinsiyeti:

Uygulama Tarihi:

	Yapar	Yapamaz
Önündeki çalgı aletlerine bak. Gösterdiğim aletin ismini söyle.		
* Bağlama		
* Gitar.		
* Ksilofon		
* Org		
* Flüt		
* Davul		
* Darbuka		
Hangisi telli bir çalgıdır? Göster.		
Hangisi vurmali bir çalgıdır? Göster.		
Hangisi üflemeli bir çalgıdır? Göster.		
Hangisi tuşlu bir çalgıdır? Göster.		

Ölçüt: %100 olarak belirlenmiştir.

Öğretmen

İmza

XIV. OTURUM İÇİN ETKİNLİK ÖNKOŞUL BECERİLERİ ÖLÇÜ ARACI

Öğrencinin

Adı – Soyadı:

Yaşı:

Cinsiyeti:

Uygulama Tarihi:

	Yapar	Yapamaz
Önündeki yiyecek resimlerine bak. Acı olanı / olanları göster.		
* Elma		
* Havuç		
* Limon		
* Biber		
* Ekmek		
* Çikolata		
Önündeki yiyecek resimlerine bak. Ekşi olanı / olanları göster.		
* Elma		
* Havuç		
* Limon		
* Biber		
* Ekmek		
* Çikolata		
Önündeki yiyecek resimlerine bak. Tatlı olanı / olanları göster.		
* Elma		
* Havuç		

× Limon		
× Biber		
× Ekmek		
× Çikolata		
Önündeki yiyecek resimlerine bak. Tuzlu olanı / olanları göster.		
× Elma		
× Havuç		
× Limon		
× Biber		
× Ekmek		
× Çikolata		
Sana daha önceden yediğin bir yiyeceğin ismini söyleyeceğim. Sen bana bu yiyeceğin tadını anlat.		
× Elma		
× Havuç		
× Limon		
× Biber		
× Ekmek		
× Çikolata		
× Çilekli yoğurt		
× Yaprak sarması		

Ölçüt: %100 olarak belirlenmiştir.

Öğretmen

İmza

XV. OTURUM İÇİN ETKİNLİK ÖNKOŞUL BECERİLERİ ÖLÇÜ ARACI

Öğrencinin

Adı – Soyadı:

Yaşı:

Cinsiyeti:

Uygulama Tarihi:

	Yapar	Yapamaz
Önündeki hayvan resimlerine bak.İsmi söylediğim hayvanın resmini göster.		
× Maymun		
× Zürafa		
× Fil		
× Aslan		
× Zebra		
Şimdi sana bu hayvan isimlerini kısaltarak söyleyeceğim. Sen de daha önce resimlerine baktığın hayvanlardan hangisi olduğunu bilmeye çalışacaksın.		
× Ma		
× Zü		
× Fi		
× A		
× Ze		

Ölçüt: %100 olarak belirlenmiştir.

Öğretmen

İmza

EK 6: PERFORMANS KAYIT TABLOLARI

1. OTURUM

Öğrencinin Adı – Soyadı:

Uygulama Tarihi:

Öğrencinin Yaşı:

Uygulama Saati:

Uygulama Yapan Öğretmen:

Uygulama Yeri:

Oturumun Sayısı:

Oturumun Türü:

Bireysel/Grup

Etkinliğin Adı

ÖĞRETMENİN YAPTIĞI HAREKETLER	ÖĞRENCİNİN YAPTIĞI HAREKETLER	DEĞERLENDİRME
➤ El çırpma		
➤ Elleri dizlere vurma		
➤ Saç kaşıma		
➤ Parmak şıklatma		
➤ El sallama		
➤ Çömelip kalkma		

➤ Kendi eksenini etrafında dönme		
➤ Yerden çiçek koparma taklidi		
➤ Kollarını yukarı, öne, yana, arkaya açıp kapama		
➤ Ellerini yukarıda, önde, yanda, arkada açıp kapama		

Değerlendirme: 5 tur tekrarlanıyor ve her doğru yapılan hareket karşılığı 2 puan.

Ölçüt: %80 başarı düzeyi

Öğrencinin Ortalama Dikkat Süresi:

2. OTURUM

Öğrencinin Adı – Soyadı:

Uygulama Tarihi:

Öğrencinin Yaşı:

Uygulama Saati:

Uygulama Yapan Öğretmen:

Uygulama Yeri:

Oturumun Sayısı:

Oturumun Türü:

Etkinliğin Adı

ATIŞLAR	ÖĞRENCİNİN ATIŞLARI	ÖĞRETMENİN ATIŞLARI	DEĞERLENDİRME
1. ATIŞ			
2. ATIŞ			
3. ATIŞ			
4. ATIŞ			
5. ATIŞ			
6. ATIŞ			
7. ATIŞ			
8. ATIŞ			
9. ATIŞ			
10. ATIŞ			
11. ATIŞ			
12. ATIŞ			
13. ATIŞ			
14. ATIŞ			
15. ATIŞ			
16. ATIŞ			
17. ATIŞ			
18. ATIŞ			
19. ATIŞ			
20. ATIŞ			

Değerlendirme: Her başarılı atış 5 puan.

Ölçüt: %80 başarı düzeyi

Öğrencinin Ortalama Dikkat Süresi:

3. OTURUM

Öğrencinin Adı – Soyadı:

Uygulama Tarihi:

Öğrencinin Yaşı:

Uygulama Saati:

Uygulama Yapan Öğretmen:

Uygulama Yeri:

Oturumun Sayısı:

Oturumun Türü:

Etkinliğin Adı

SORULAR	DOĞRU CEVAPLAR	ÖĞRENCİNİN CEVAPLARI	DEĞERLENDİRME
Perde ne renk?	Lila		
Dolabın üstünde ne var?	Kitap		
Oyuncak sepeti ne renk?	Mor		
Panoda neler asılı?	Kedi ve ağaç resimleri		
Tahtada ne yazılı?	Betül Aydın		
Odada kaç tane sandalye var?	3		
Halının üzerinde hangi renkler var?	Mavi,pembe,mor		
Odada kaç tane masa var?	2		

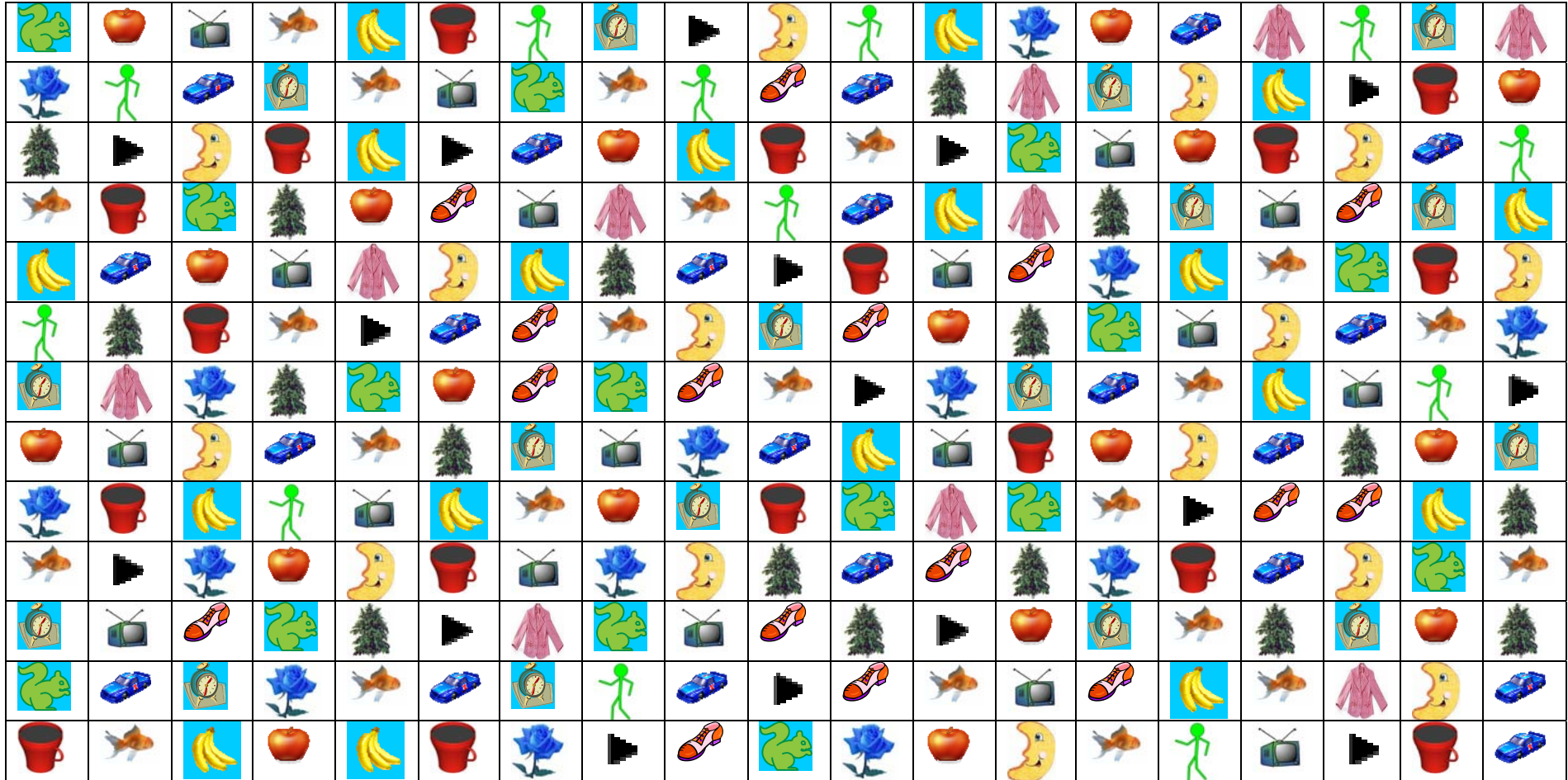
Küçük masanın üzerinde neler var?	Legolar		
Büyük masanın üzerinde neler var?	Kalemlik,defter		

Değerlendirme: Her doğru cevap 10 puan.

Ölçüt: %80 başarı düzeyi

Öğrencinin Ortalama Dikkat Süresi:

4. OTURUM**Öğrencinin Adı – Soyadı:****Öğrencinin Yaşı:****Uygulama Yapan Öğretmen:****Oturumun Sayısı:****Uygulama Tarihi:****Uygulama Saati:****Uygulama Yeri:****Oturumun Türü:****Etkinliğin Adı**

İşaretlediği Nesne Sayısı:

İşaretlemediği Nesne Sayısı:

Yanlış İşaretlediği Nesne Sayısı:

Değerlendirme: Her doğru işaretlenen nesne 2 puan.

Ölçüt: %80 başarı düzeyi

Öğrencinin Ortalama Dikkat Süresi:

5. OTURUM

Öğrencinin Adı – Soyadı:

Uygulama Tarihi:

Öğrencinin Yaşı:

Uygulama Saati:

Uygulama Yapan Öğretmen:

Uygulama Yeri:

Oturumun Sayısı:

Oturumun Türü:

Etkinliğin Adı

EŞİ BULUNAN KART		EŞ KART BULAN		
		ÖĞRENCİ	ÖĞRETMEN	PUAN
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				

Değerlendirme: Her bulunan kart 10 puan.

Ölçüt: %80 başarı düzeyi

Öğrencinin Ortalama Dikkat Süresi:

6. OTURUM

Öğrencinin Adı – Soyadı:

Uygulama Tarihi:

Öğrencinin Yaşı:

Uygulama Saati:

Uygulama Yapan Öğretmen:

Uygulama Yeri:

Oturumun Sayısı:

Oturumun Türü:

Etkinliğin Adı

ÖĞRENCİ		ÖĞRETMEN	PUAN
1.			
		Nesi var?	
		Nesi var?	
		Nesi var?	
		Nesi var?	
2.		(Kitap)	
	Nesi var?	Kapağı var	
	Nesi var?	Yazıları var	
	Nesi var?	Resimleri var	
	Nesi var?	Sayfaları var	
3.			
		Nesi var?	
		Nesi var?	
		Nesi var?	
		Nesi var?	
4.			
	Nesi var?	Çiçek	
	Nesi var?	Yaprakları var	

	Nesi var?	Dalı var	
	Nesi var?	Kokusu var	
		Rengi var	
5.			
		Nesi var?	
		Nesi var?	
		Nesi var?	
		Nesi var?	

Değerlendirme: Her doğru cevap 20 puan.

Ölçüt: %80 başarı düzeyi

Öğrencinin Ortalama Dikkat Süresi:

7. OTURUM

Öğrencinin Adı – Soyadı:

Uygulama Tarihi:

Öğrencinin Yaşı:

Uygulama Saati:

Uygulama Yapan Öğretmen:

Uygulama Yeri:

Oturumun Sayısı:

Oturumun Türü:

Etkinliğin Adı

SUNULAN RESİMLİ KARTLAR	Resim yapan bir çocuk Arabayla gezen adam Telefonla konuşan bir kadın Öğrencilere aşı vuran bir hemşire Civcivlere yem atan bir kız	
SEÇİLEN KART		
KARTIN KONUSUYLA İLGİLİ YAPILAN PAYLAŞIM		
SORULAR	CEVAPLAR	PUAN
RESİM YAPAN ÇOCUK		
1.Kartta neler görüyorsun?		
2.Çocuk ne yapıyor?		
3.Sence ne resmi yapacak?		
4.Hangi malzemeleri kullanacak?		
5.Çocuğun elindeki nedir?		
6.Çocuk kaç yaşında olabilir?		
7.Çocuk çalışmasını nerde yapıyor olabilir?		
8.Çocuk daha çok hangi elini kullanıyor olabilir?		
9.Odada çocuktan başka birisi var mı?		
10.Çocuk çalışmasını bitirince ne yapacak sence?		

ARABAYLA GEZEN ADAM		
1.Kartta neler görüyorsun?		
2.Adamlar ne yapıyor?		
3.Nereye gidiyor olabilirler?		
4.Şoför hangisi?		
5.Arkada oturan adam kim olabilir?		
6.Arkada oturan adam ne iş yapıyor olabilir?		
7.Sizin arabanız var mı?		
8.Daha çok büyüdüğünde senin de bir araban olmasını ister miydin?		
9.Ne renk olmasını istersin?		
10. Onunla nerelere gitmek isterdin?		
TELEFONLA KONUŞAN KADIN		
1.Kartta ne görüyorsun?		
2.Kadın ne yapıyor?		
3.Kiminle konuşuyor olabilir?		
4. Ne konuşuyor olabilirler?		
5.Telefonu kapattıktan sonra ne yapabilir sence?		
6. Sen de telefon kullanıyor musun?		
7. Kimlerle konuşuyorsun?		
8. Genellikle ne hakkında konuşuyorsunuz?		
9. Telefonun faydaları nelerdir?		
10. Bana üç tane telefon çeşidi söyler misin?		
ÖĞRENCİLERE AŞI VURAN HEMŞİRE		

1.Kartta neler görüyorsun?		
2.Gördüğün bayan hemşire midir yoksa doktor mudur sence?		
3.Hemşire / doktor ne yapıyor?		
4.Resimde aşidan korkan kişiler var mı?		
5.Korkmayanlar var mı?		
6.Nerede aşı oluyorlar?		
7.Aşı olduktan sonra ne yapacaklar sence?		
8.Aşının yararları nelerdir?		
9. Sen hiç aşı oldun mu?		
10. Bana üç tane aşı ismi söyler misin? Örneğin.....aşısı gibi		
CİVCİVLERE YEM ATAN KIZ		
1.Kartta neler görüyorsun?		
2.Kız neler yapıyor?		
3.Bu civcivler büyüyünce ne olacak?		
4.Civcivlere yemleri nerde veriyor?		
5.Kız kaç yaşında olabilir?		
6.Hangi hayvanları seversin?		
7. Sen hiç hayvan besledin mi?		
8.Çevrende hayvan besleyen var mı?		
9. Hayvanları evde beslemek doğru mudur?		
10. Hayvanların barındıkları yerlere örnek verir misin?		

Değerlendirme: Her doğru cevap 10 puan.

Ölçüt: %80 başarı düzeyi

Öğrencinin Ortalama Dikkat Süresi:

8. OTURUM

Öğrencinin Adı – Soyadı:

Uygulama Tarihi:

Öğrencinin Yaşı:

Uygulama Saati:

Uygulama Yapan Öğretmen:

Uygulama Yeri:

Oturumun Sayısı:

Oturumun Türü:

Etkinliğin Adı

ZIT ANLAMLI KELİMELER	CEVAPLAR	PUAN
Açık		
İleri		
Ağır		
Tatlı		
Yukarı		
Büyük		
Genç		
Çirkin		
İyi		
Dış		
Doğu		
İnce		
Sağ		
Kuru		
Uzun		
Yüksek		
Temiz		
Genç		
Aynı		
Acemi		

Değerlendirme: Her doğru cevap 5 puan.

Ölçüt: %80 başarı düzeyi

Öğrencinin Ortalama Dikkat Süresi:

9. OTURUM

Öğrencinin Adı – Soyadı:

Uygulama Tarihi:

Öğrencinin Yaşı:

Uygulama Saati:

Uygulama Yapan Öğretmen:

Uygulama Yeri:

Oturumun Sayısı:

Oturumun Türü:

Etkinliğin Adı

MASAYA KONULAN EŞYALAR	SAKLANAN OYUNCAKLAR	ÖĞRENCİNİN TAHMİNİ	PUAN
Cep telefonu Top Kalem	Top		
Cep telefonu Top Kalem Saç fırçası	Kalem		
Cep telefonu Top Kalem Saç fırçası Bardak	Saç fırçası		
Cep telefonu Top Kalem Saç fırçası Bardak Sabun	Cep telefonu		

Cep telefonu Top Kalem Saç fırçası Bardak Sabun Oyuncak araba	Oyuncak araba		
Cep telefonu Top Kalem Saç fırçası Bardak Sabun	Sabun		
Cep telefonu Top Kalem Saç fırçası Bardak Sabun Oyuncak araba	Bardak		
Cep telefonu Top Kalem Saç fırçası Bardak Sabun Mum	Top		

Cep telefonu Top Kalem Saç fırçası Bardak Sabun Oyuncak araba Mum	Mum		
Cep telefonu Top Kalem Saç fırçası Bardak Sabun Mum	Cep Telefonu		

Değerlendirme: Her doğru cevap 10 puan.

Ölçüt: %80 başarı düzeyi

Öğrencinin Ortalama Dikkat Süresi:

10. OTURUM

Öğrencinin Adı – Soyadı:

Uygulama Tarihi:

Öğrencinin Yaşı:

Uygulama Saati:

Uygulama Yapan Öğretmen:

Uygulama Yeri:

Oturumun Sayısı:

Oturumun Türü:

Etkinliğin Adı

ÇIKAN HARF	İSİM	HAYVAN	EŞYA	PUAN
TOPLAM PUAN:				

Değerlendirme: Ortak yazılan kelimeler 5, doğru ve tek yazılan kelimeler 10, yanlış ya da boş cevaplar 0 puan.

Ölçüt: %80 başarı düzeyi

Öğrencinin Ortalama Dikkat Süresi:

11. OTURUM

Öğrencinin Adı – Soyadı:

Uygulama Tarihi:

Öğrencinin Yaşı:

Uygulama Saati:

Uygulama Yapan Öğretmen:

Uygulama Yeri:

Oturumun Sayısı:

Oturumun Türü:

Etkinliğin Adı

SÖZCÜK GRUBU	ÖĞRENCİNİN CEVABI	PUAN
1. Kalem	1.	1.
2. Bardak	2.	2.
3. Perde	3.	3.
4. Masa	4.	4.
1. Kitap	1.	1.
2. Ağaç	2.	2.
3. Para	3.	3.
4. Sabun	4.	4.
1. Ceket	1.	1.
2. Taş	2.	2.
3. Odun	3.	3.
4. Tırnak	4.	4.
1. Koltuk	1.	1.
2. Araba	2.	2.
3. Burun	3.	3.
4. Anten	4.	4.
1. Yastık	1.	1.
2. Kupon	2.	2.
3. Buhar	3.	3.
4. Sepet	4.	4.

Değerlendirme: Doğru ve sırasinda söylenen her kelime 5 puan.

Ölçüt: %80 başarı düzeyi

Öğrencinin Ortalama Dikkat Süresi:

12. OTURUM

Öğrencinin Adı – Soyadı:

Uygulama Tarihi:

Öğrencinin Yaşı:

Uygulama Saati:

Uygulama Yapan Öğretmen:

Uygulama Yeri:

Oturumun Sayısı:

Oturumun Türü:

Etkinliğin Adı

ANLAMSIZ SÖZCÜK GRUBU	ÖĞRENCİNİN CEVABI	PUAN
1.Taye 2.Simu 3.Koçe 4.Laku	1. 2. 3. 4.	1. 2. 3. 4.
1.Yuki 2.Bika 3.Deka 4.Mare	1. 2. 3. 4.	1. 2. 3. 4.
1.Kayro 2.Sakni 3.Lentiş 4.Ekfi	1. 2. 3. 4.	1. 2. 3. 4.
1.Fusle 2.Miktu 3.Guşşi 4.Çireş	1. 2. 3.	1. 2. 3.
1.Bevsi 2.Kaytu 3.Artun 4.Filoç	1. 2. 3. 4.	1. 2. 3. 4.

Değerlendirme: Doğru ve sırasında söylenen her kelime 5 puan.

Ölçüt: %80 başarı düzeyi

Öğrencinin Ortalama Dikkat Süresi:

13. OTURUM

Öğrencinin Adı – Soyadı:

Uygulama Tarihi:

Öğrencinin Yaşı:

Uygulama Saati:

Uygulama Yapan Öğretmen:

Uygulama Yeri:

Oturumun Sayısı:

Oturumun Türü:

Etkinliğin Adı

ETKİNLİKTE KULLANILAN ÇALGI	ÇALGININ ÖĞRENCİYE TANIMLANMASI
GİTAR	Bu da telli bir çalgıdır. Sesi ...şeklindedir.Adı gitardır..
KSİLOFON	Bu metal çubuklardan oluşan bir çalgıdır.Ancak bunların tahta olanları da vardır.Sesi ..... şeklindedir.Adı ksilofondur.
ORG	Bu tuşlu bir çalgıdır.Her tuş farklı ses çıkarır. Sesi .....şeklindedir.Adı orgdur.
FLÜT	Üflemeli bir çalgıdır.Delikleri vardır.Parmaklarımızla farklı delikleri kapatıp açarak değişik kalınlıkta sesler çıkarabiliriz.Sesi .....şeklindedir.Adı flüttür.
DARBUKA	Vurmalı bir çalgıdır.Sesi .... Şeklindedir.Adı darbukadır.

SORULAN ÇALGI	ÖĞRENCİNİN CEVABI	PUAN
Gitar		
Flüt		
Darbuka		
Ksilofon		
Darbuka		

Değerlendirme: Doğru olan her tahmin 20 puan.

Ölçüt: %80 başarı düzeyi

Öğrencinin Ortalama Dikkat Süresi:

14. OTURUM

Öğrencinin Adı – Soyadı:

Uygulama Tarihi:

Öğrencinin Yaşı:

Uygulama Saati:

Uygulama Yapan Öğretmen:

Uygulama Yeri:

Oturumun Sayısı:

Oturumun Türü:

Etkinliğin Adı

TABAĞA KONAN YİYECEKLER	ÖĞRENCİNİN CEVABI	PUAN
Elma		
Havuç		
Yaprak sarması		
Çilekli yoğurt		
Limon		
Ekmek		
Çikolata		
Biber		
Muz		
Sarımsak		

Değerlendirme: Her doğru cevap 10 puan.

Ölçüt: %80 başarı düzeyi

Öğrencinin Ortalama Dikkat Süresi:

15. OTURUM

Öğrencinin Adı – Soyadı:

Uygulama Tarihi:

Öğrencinin Yaşı:

Uygulama Saati:

Uygulama Yapan Öğretmen:

Uygulama Yeri:

Oturumun Sayısı:

Oturumun Türü:

Etkinliğin Adı

ÖĞRETMENİN SÖYLEDİĞİ HAYVAN KISALTMASI	ÖĞRENCİNİN KARŞILIĞINDAKİ DURUMU	PUAN
ZÜ	.....üzerine bastı.	
A	.....üzerine bastı.	
Fİ	.....üzerine bastı.	
ZE	.....üzerine bastı.	
A	.....üzerine bastı.	
MA	.....üzerine bastı.	
Fİ	.....üzerine bastı.	
ZE	.....üzerine bastı.	
ZÜ	.....üzerine bastı.	
A	.....üzerine bastı.	
ZÜ	.....üzerine bastı.	
Fİ	.....üzerine bastı.	
MA	.....üzerine bastı.	
ZE	.....üzerine bastı.	
A	.....üzerine bastı.	
ZÜ	.....üzerine bastı.	
ZÜ	.....üzerine bastı.	
ZE	.....üzerine bastı.	
A	.....üzerine bastı.	
MA	.....üzerine bastı.	

Değerlendirme: Her doğru tepki 5 puan.**Ölçüt:** %80 başarı düzeyi**Öğrencinin Ortalama Dikkat Süresi:**

EK 7: ÖĞRETİM PLANLARI

I. OTURUM ÖĞRETİM PLANI

Etkinliğin Adı

Yaptığımı Yap

Öğretim Amacı

Zihinsel yetersizliğe sahip, dikkat süresi kısa bireylerin başarılarını pekiştirip dikkatlerini kontrol altına almak.

Öğretime Hazırlık ve Öğretim Süreci

Öğretmen ve ayakta öğrenci karşılıklı durur. Öğretmen , oyunun içeriğini öğrenciye “şimdi seninle yapacağımız etkinliğin adı yaptığımı yap etkinliğidir. Sana çeşitli hareketler yapacağım. Senin de benimle birlikte bu hareketleri yapmanı istiyorum. Ben hareketler ilerledikçe hızlanacağım ve sen de benim yaptığım hareketleri aynı hızla yapmaya çalışacaksın. Eğer aynı hızla yapamazsan ya da hareketin aynısını yapamazsan kırmızı kart alacaksın ve hareketler tamamlanınca tekrar baştan başlatacağız. Yani oyunumuz aynı hareketlerden oluşan 5 turdan meydana geliyor. Eğer 4 kırmızı kartın olursa elimde gördüğün bu .....ı kaybetmiş olacaksın ama eğer daha az kırmızı kartın olursa bu ..... senin olacak” şeklinde anlatır.

Öğrenci hazır olduğunda etkinliğe başlanır. Öğrencinin atladığı ya da yanlış yaptığı hareketlerde yardımcı öğretmen öğrenciye göstererek, masaya onun için kırmızı bir kart koyar. Mümkün olduğu kadar öğrencinin olumsuz davranışları görmezden gelinir.

Öğretimin Sonuçlandırılması

Öğretim sonunda öğrencinin aldığı kart sayısı 4 ten az ise öğrenciye uygun olan, daha önceden belirlenmiş olan pekiştirici “aferin, kart sayın yani yaptığın yanlış sayısı 4 ten az olduğu için bu ..... 1 sana veriyorum ” diyerek pekiştirici öğrenciye verir.

II. OTURUM ÖĞRETİM PLANI

Etkinliğin Adı

Basket Atma

Öğretim Amacı

Zihinsel yetersizliğe sahip, dikkat süresi kısa bireylerin başarılarını pekiştirip dikkatlerini kontrol altına almak.

Öğretime Hazırlık ve Öğretim Süreci

Öğretmen ve ayakta öğrenci karşılıklı durur. Öğretmen, oyunun içeriğini öğrenciye “bu derste seninle basket atma oyunu oynayacağız. Karşıdaki potaya elimde gördüğün bu topu atıp, topu potanın içinden geçirmeye çalışacağız. Bu atışları sırayla yapacağız. Her atabildiğin basket için bir boncuk alacaksın. Her 5 boncuğuna da bir ..... hediye alacaksın ” diyerek anlatır. Öğrenci hazır olduğunda etkinliğe başlanır. Öğrencinin dikkatinin canlı tutulması açısından öğretmen etkinliğe öğrenci ile birlikte katılım sağlar. Öğrencinin atışları, öğrencinin dikkatini dağıtmayacak şekilde oturmuş olan yardımcı bir öğretmen tarafından performans kayıt tablosuna kaydedilir.

Öğretimin Sonuçlandırılması

Oturumun sonunda öğrencinin almış olduğu boncuk sayısına göre daha önce belirlenmiş olan pekiştireci verilir. Etkinliğe etkin katılım sağladığı için öğrenciye teşekkür edilir.

III. OTURUM ÖĞRETİM PLANI

Etkinliğin Adı

Çevremin Farkındayım

Öğretim Amacı

Zihinsel yetersizliğe sahip, dikkat süresi kısa bireylerin başarılarını pekiştirip dikkatlerini kontrol altına almak.

Öğretime Hazırlık ve Öğretim Süreci

Öğretmen ve öğrenci, öğrencinin fiziksel yapısına uygun bir masada karşılıklı oturur. Öğretmen etkinliğin içeriğini “Sen 1 dakika boyunca odamızı inceleyeceksin. Daha sonra gözlerini bağlayıp sana bu odayla ilgili sorular soracağım. Bu nedenle odamızı incelerken eşyaları, renkleri, kısacası ince ayrıntıları incelemeni tavsiye ediyorum. Sorularımız toplam 10 tanedir. Her doğru bildiğin sorunun karşılığında sana 1 boncuk vereceğim. Sorularımız bitince kazandığın her 3 boncuk karşılığında sana 1 tane gördüğün bu .....lerden vereceğim” şeklinde öğrenciye anlatır. Öğrenci hazır olduğunda etkinliğe başlanır. Öğrenciye çevresini incelemesi için talimat verilir. Ortamı incelerken öğrencinin dikkati dağılırsa eğer öğretmen tarafından yapılan sözel yönlendirmelerle dikkati toplanır. Öğrenci yeteri kadar ortamı inceledikten sonra gözleri bir mendille bağlanır ve sorular sorulur. Her sorudan sonra değerlendime yapılır. Öğrencinin cevapları, öğrencinin dikkatini dağıtmayacak şekilde oturmuş olan yardımcı bir öğretmen tarafından performans kayıt tablosuna kaydedilir.

Öğretimin Sonuçlandırılması

Oturumun sonunda öğrencinin almış olduğu boncuk sayısına göre daha önce belirlenmiş olan pekiştireci verilir. Etkinliğe etkin katılım sağladığı için öğrenciye teşekkür edilir.

IV. OTURUM ÖĞRETİM PLANI

Etkinliğin Adı

Nesne İşaretleme

Öğretim Amacı

Zihinsel yetersizliğe sahip, dikkat süresi kısa bireylerin başarılarını pekiştirip dikkatlerini kontrol altına almak.

Öğretime Hazırlık ve Öğretim Süreci

Öğretmen ve öğrenci, öğrencinin fiziksel yapısına uygun bir masada karşılıklı oturur. Öğretmen etkinliğin içeriğini öğrenciye “Sana bir tablo vereceğim ve bu tablodaki saat,muz ve sincabı 10 dakikada bulup işaretlemeni istiyorum.Eğer tablodaki tüm saat,muz ve sincapları işaretlersen sana seveceğini düşündüğüm bir ..... hediye edeceğim” şeklinde açıklar. Öğrenci hazır olduğunda etkinliğe başlanır. Etkinliğe başlamadan önce “şimdi sana tekrar hatırlatmak istiyorum. Tablodaki tüm saat,muz ve sincapları 10 dakika içerisinde işaretle” şeklinde hatırlatma yapılarak dikkat çekilir. Daha sonra tablo öğrenciye verilir.

Öğretimin Sonuçlandırılması

Değerlendirme, oturumun sonunda öğrenciyle birlikte yapılır. Değerlendirme sonucuna göre pekiştireç verilir. Etkinliğe etkin katılım sağladığı için öğrenciye teşekkür edilir.

V. OTURUM ÖĞRETİM PLANI

Etkinliğin Adı

Kart Eşleme

Öğretim Amacı

Zihinsel yetersizliğe sahip, dikkat süresi kısa bireylerin başarılarını pekiştirip dikkatlerini kontrol altına almak.

Öğretime Hazırlık ve Öğretim Süreci

Öğretmen ve öğrenci, öğrencinin fiziksel yapısına uygun bir masada karşılıklı oturur. Öğretmen öğrenciye “elimde 24 tane kart var ve bu kartlarda her birinden ikişer tane olmak üzere hayvan resimleri var. Şimdi ben bu kartları kapalı olarak masaya dizeceğim.Sırayla bu kartlardan iki tane açma hakkımız var.Amacımız kartların eşini bulmak.Yani açılan kartları aklımızda tutarak nerelerde hangi hayvan resimleri var onu düşüneceğiz. Sıramız gelince eş (aynı) olan kartları açmaya çalışacağız. Eğer eş kart bulan olursa sıra tekrar onda olacak. Bakalım en çok kartı kim kazanacak?” şeklinde etkinliğin içeriğini açıklar ve dikkatini etkinliğe çeker. Öğrenci hazır olduğunda etkinliğe başlanır. Kartlar öğrenciyle birlikte karıştırılıp masaya birlikte dizilir. Sırayla kartlar açılmaya başlanır. Açılan eş kartlar, öğrencinin dikkatini dağıtmayacak şekilde oturmuş olan yardımcı bir öğretmen tarafından performans kayıt tablosuna kaydedilir.

Öğrencinin dikkatini canlı tutmak ve pekiştirmek için zaman zaman eş kartları bilerek açmaz ve kartların yerlerini vurgulamak için tekrar tekrar aynı kartlar öğrenciye fark ettirmek için açılır. Bulduğu her eş kartın sonunda sözel pekiştireçler kullanılır.

Öğretimin Sonuçlandırılması

Oturumun sonunda performans kayıt tablosuna bakılarak değerlendirme yapılır ve sözel olarak pekiştirilir.

VI. OTURUM ÖĞRETİM PLANI

Etkinliğin Adı

Nesi Var?

Öğretim Amacı

Zihinsel yetersizliğe sahip, dikkat süresi kısa bireylerin başarılarını pekiştirip dikkatlerini kontrol altına almak.

Öğretime Hazırlık ve Öğretim Süreci

Öğretmen ve öğrenci, öğrencinin fiziksel yapısına uygun bir masada karşılıklı oturur. Öğretmen öğrenciye “Sırayla önündeki kağıda bir nesnenin (meyve olabilir, eşya olabilir) adını benim görmeyeceğim şekilde yazacaksın. Sonra kağıdını katlayıp kapatacaksın. Sonra ben sana nesi var? diye soracağım ve sen de bana yazdığın şeyin bir özelliğini söyleyeceksin. Ben de tahmin etmeye çalışacağım. Eğer tahmin edemezsem tekrar nesi var? sorusunu soracağım ve sen de başka bir özelliğini söyleyip bana yeni bir ipucu vermiş olacaksın. Ben en çok 4 tane nesi var? diye sorabilirim .Bu süre içerisinde doğru tahminde bulunamazsam görmüş olduğun bu çizelgeye (-),eğer doğru tahminde bulunursam (+) işareti koyacağım. Sadece 1 tahmin hakkım var. Daha sonra soru sorma ve tahmin etme sırası sana geçecek. Aynı şekilde ben nesne yazacağım, sen de tahmin etmeye çalışacaksın” şeklinde etkinliğin içeriğini açıklar. Öğrencinin hazır olduğunda etkinliğe başlanır.

Yapılan tahminler, öğrencinin dikkatini dağıtmayacak şekilde oturmuş olan yardımcı bir öğretmen tarafından performans kayıt tablosuna kaydedilir.

Öğretimin Sonuçlandırılması

Değerlendirme oturumun sonunda öğrenciyle birlikte performans kayıt tablosu üzerinde yapılır. Etkinliğe etkin katılım sağladığı için öğrenciye teşekkür edilir.

VII. OTURUM ÖĞRETİM PLANI

Etkinliğin Adı

Göster Kendini

Öğretim Amacı

Zihinsel yetersizliğe sahip, dikkat süresi kısa bireylerin başarılarını pekiştirip dikkatlerini kontrol altına almak.

Öğretime Hazırlık ve Öğretim Süreci

Öğretmen ve öğrenci, öğrencinin fiziksel yapısına uygun bir masada karşılıklı oturur. Öğretmen öğrenciye “Şimdi sana farklı konulardan oluşan resimler göstereceğim ve bunlardan birini seçeceksin. Seçtiğin konuyu benimle paylaşacaksın. Daha sonra sana seçtiğin ve benimle paylaştığın konuyla ilgili birtakım sorular soracağım. Sen de bana bunlarla ilgili cevaplar vereceksin. Daha sonra ” şeklinde etkinliğin içeriğini açıklar. Öğrenci hazır olduğunda etkinliğe başlanır. Cevaplar, öğrencinin dikkatini dağıtmayacak şekilde oturmuş olan yardımcı bir öğretmen tarafından performans kayıt tablosuna kaydedilir.

Öğretimin Sonuçlandırılması

Değerlendirme oturumun sonunda öğrenciyle birlikte performans kayıt tablosu üzerinde yapılır. Etkinliğe etkin katılım sağladığı için öğrenciye teşekkür edilir.

VIII. OTURUM ÖĞRETİM PLANI

Etkinliğin Adı

Zıt Anlamalı Kelimeler

Öğretim Amacı

Zihinsel yetersizliğe sahip, dikkat süresi kısa bireylerin başarılarını pekiştirip dikkatlerini kontrol altına almak.

Öğretime Hazırlık ve Öğretim Süreci

Öğretmen ve öğrenci, öğrencinin fiziksel yapısına uygun bir masada karşılıklı oturur. Öğretmen öğrenciye “Sana toplam 20 tane zıt anlamalı kelime söyleyeceğim. Doğru bilinen her zıt anlamalı kelime için 5 puan, bilinmeyen ya da yanlış söylenen her cevap için de 0 puan alacaksın” şeklinde oturumun içeriğini açıklar. Öğrencinin hazır olduğu zaman etkinliğe başlar.Cevaplar, öğrencinin dikkatini dağıtmayacak şekilde oturmuş olan yardımcı bir öğretmen tarafından performans kayıt tablosuna kaydedilir.

Öğretimin Sonuçlandırılması

Değerlendirme oturumun sonunda öğrenciyle birlikte performans kayıt tablosu üzerinde yapılır. Etkinliğe etkin katılım sağladığı için öğrenciye teşekkür edilir.

IX. OTURUM ÖĞRETİM PLANI

Etkinliğin Adı

Eşya Saklama

Öğretim Amacı

Zihinsel yetersizliğe sahip, dikkat süresi kısa bireylerin başarılarını pekiştirip dikkatlerini kontrol altına almak.

Öğretime Hazırlık ve Öğretim Süreci

Öğretmen ve öğrenci, öğrencinin fiziksel yapısına uygun bir masada karşılıklı oturur. Önce öğrenciye çalışacakları materyaller tanıtılır. Daha sonra öğretmen “gördüğün bu eşyaları kaldıracam ve önce 3 eşya koyacağım masaya. Bu eşyaların sayısı 4,5,6,7 şeklinde gittikçe çoğalacak. Sen inceledikten sonra gözlerini mendille kapatıp eşyalardan birini saklayacağım. Elinle dokunarak hangi eşyayı sakladığımı bulmaya çalışacaksın. 30 saniye kadar bakma ve inceleme süren var. Bu şekilde 10 tur yapacağız. Doğru bildiğin her eşya için 10 puan alacaksın. Eğer 80 puan alırsan başarılı sayılacaksın ve bu..... i almaya hak kazanacaksın” şeklinde etkinliğin içeriğini ve pekiştirecini açıklar. Öğrenci hazır olunca etkinliğe başlanır. Cevaplar, öğrencinin dikkatini dağıtmayacak şekilde oturmuş olan yardımcı bir öğretmen tarafından performans kayıt tablosuna kaydedilir.

Öğretimin Sonuçlandırılması

Değerlendirme oturumun sonunda öğrenciyle birlikte performans kayıt tablosu üzerinde yapılır. Etkinliğe etkin katılım sağladığı için öğrenciye teşekkür edilir.

X. OTURUM ÖĞRETİM PLANI

Etkinliğin Adı

İsim, Hayvan, Eşya

Öğretim Amacı

Zihinsel yetersizliğe sahip, dikkat süresi kısa bireylerin başarılarını pekiştirip dikkatlerini kontrol altına almak.

Öğretime Hazırlık ve Öğretim Süreci

Öğretmen ve öğrenci, öğrencinin fiziksel yapısına uygun bir masada karşılıklı oturur. Öğretmen “İlk önce, bu kapalı kağıtlardan birini seçeceksin. Açıp hangi harfin yazılı olduğunu göstereceksin. Sonra önündeki kağıtta yazılı olan bölümlerin altına çıkan harfle başlayan isim, hayvan ve eşya yazacaksın. Sonra benim yazdıklarımla karşılaştıracamız. Eğer aynı şeyleri yazmışsak 5 puan, farklı şeyler yazmışsak 10 puan alacağız. Çıkan harfle ilgili yazacak bir şey bulamamışsak 0 puan alacağız. En çok puanı alan oyunu kazanır. Eşit puan alırsak oyun berabere kalır” şeklinde açıklamasını yapar. Öğrenci hazır olduğunda etkinliğe başlanır.

Öğretimin Sonuçlandırılması

Değerlendirme her basamaktan sonra öğrenciyle birlikte yapılır. Oturumun sonunda tüm puanlar toplanır. Etkinliğe etkin katılım sağladığı için öğrenciye teşekkür edilir.

XI. OTURUM ÖĞRETİM PLANI

Etkinliğin Adı

Sözcük Ezberleme

Öğretim Amacı

Zihinsel yetersizliğe sahip, dikkat süresi kısa bireylerin başarılarını pekiştirip dikkatlerini kontrol altına almak.

Öğretime Hazırlık ve Öğretim Süreci

Öğretmen ve öğrenci, öğrencinin fiziksel yapısına uygun bir masada karşılıklı oturur. Öğretme öğrenciye “Elimde çeşitli sözcüklerin yazılı olduğu bir kağıt var. Sana sırasıyla 4 er tane kelime grubu okuyacağım.Bunları sadece 3 defa tekrarlayacağım ve sonra sen bana bunları sırasıyla söyleyeceksin. Sırasını doğru söylediğin her kelime için 5 puan alacaksın.Eğer oyun sonunda toplam 80 puan alırsan oyunu başarıyla tamamlamış olacaksın.” şeklinde etkinliğin içeriğini anlatır.Cevaplar, öğrencinin dikkatini dağıtmayacak şekilde oturmuş olan yardımcı bir öğretmen tarafından performans kayıt tablosuna kaydedilir.

Öğretimin Sonuçlandırılması

Değerlendirme oturumun sonunda öğrenciyle birlikte performans kayıt tablosu üzerinde yapılır. Etkinliğe etkin katılım sağladığı için öğrenciye teşekkür edilir.

XII. OTURUM ÖĞRETİM PLANI

Etkinliğin Adı

Anlamsız Sözcük Ezberleme

Öğretim Amacı

Zihinsel yetersizliğe sahip, dikkat süresi kısa bireylerin başarılarını pekiştirip dikkatlerini kontrol altına almak.

Öğretime Hazırlık ve Öğretim Süreci

Öğretmen ve öğrenci, öğrencinin fiziksel yapısına uygun bir masada karşılıklı oturur. Öğretme öğrenciye “Elimde hiçbir anlamı olmayan sözcüklerin yazılı olduğu bir kağıt var. Sana sırasıyla 4 er tane kelime grubu okuyacağım. Bunları sadece 3 defa tekrarlayacağım ve sonra sen bana bunları sırasıyla söyleyeceksin. Sırasını doğru söylediğin her kelime için 5 puan alacaksın. Eğer oyun sonunda toplam 80 puan alırsan oyunu başarıyla tamamlamış olacaksın.” şeklinde etkinliğin içeriğini anlatır.Cevaplar, öğrencinin dikkatini dağıtmayacak şekilde oturmuş olan yardımcı bir öğretmen tarafından performans kayıt tablosuna kaydedilir.

Öğretimin Sonuçlandırılması

Değerlendirme oturumun sonunda öğrenciyle birlikte performans kayıt tablosu üzerinde yapılır. Etkinliğe etkin katılım sağladığı için öğrenciye teşekkür edilir.

XIII. OTURUM ÖĞRETİM PLANI

Etkinliğin Adı

Ses Tanıma

Öğretim Amacı

Zihinsel yetersizliğe sahip, dikkat süresi kısa bireylerin başarılarını pekiştirip dikkatlerini kontrol altına almak.

Öğretime Hazırlık ve Öğretim Süreci

Öğretmen ve öğrenci yerde minderde karşılıklı oturur. Öğretmen öğrenciyeye ““Yanımda gördüğün bu çalgıları teker teker çalarak sana tanıtacağım. Sen çok iyi ve dikkatli dinledikten sonra gözlerini mendille bağlayacağım ve bir çalgıyı çalarak sana hangi çalgının sesi olduğunu soracağım ve sen bu çalgıyı sesinden tanımaya ve tahmin etmeye çalışacaksın. Her doğru bildiğin çalgı aleti için 20 puan alacaksın. Oyunun sonunda 80 puana ulaşırsan başarılı sayılacaksın” şeklinde etkinliği ve içeriğini anlatır. Öğrenci hazır olunca etkinliğe başlanır.

GİTAR : Bu telli bir çalgıdır. Sesi şeklidir.Adı gitardır.

KSİLOFON: Bu metal çubuklardan oluşan bir çalgıdır.Ancak bunların tahta olanları da vardır.Sesi ..... şeklidir.Adı ksilofondur.

ORG: Bu tuşlu bir çalgıdır.Her tuş farklı ses çıkarır. Sesi .....şeklidir.Adı orgdur.

FLÜT: Üflemeli bir çalgıdır.Delikleri vardır.Parmaklarımızla farklı delikleri kapatıp açarak değişik kalınlıkta sesler çıkarabiliriz.Sesi .....şeklindedir.Adı flüttür.

DARBUKA: Vurmalı bir çalgıdır.Sesi .... Şeklindedir.Adı darbukadır.

Şeklinde müzik aletleri tanıtılır. Daha sonra karışık olarak müzik aletleri sorulur.

Cevaplar, öğrencinin dikkatini dağıtmayacak şekilde oturmuş olan yardımcı bir öğretmen tarafından performans kayıt tablosuna kaydedilir.

Öğretimin Sonuçlandırılması

Değerlendirme oturumun sonunda öğrenciyle birlikte performans kayıt tablosu üzerinde yapılır. Etkinliğe etkin katılım sağladığı için öğrenciye teşekkür edilir.

XIV. OTURUM ÖĞRETİM PLANI

Etkinliğin Adı

Tadından Bul

Öğretim Amacı

Zihinsel yetersizliğe sahip, dikkat süresi kısa bireylerin başarılarını pekiştirip dikkatlerini kontrol altına almak.

Öğretime Hazırlık ve Öğretim Süreci

Öğretmen ve öğrenci, öğrencinin fiziksel yapısına uygun bir masada karşılıklı oturur. Öğretme öğrenciye “Oyunumuzun adı tadından buldur. Önce gözlerini mendille bağlayacağım ve sonra önünde gördüğün bu tabağa çeşitli yiyecekler koyacağım. Sen bunların tadına bakacaksın,ne olabileceğini düşüneceksin ve bana bunun ne olduğunu söyleyeceksin. Her tahmininden sonra da bu yiyeceği doğru tahmin edip etmediğini gözünü açıp tabağa bakarak kendin göreceksin. Eğer bilmiyorsan ya da tahmin edemiyorsan “bilmiyorum” diyebilirsin. Önüne toplam 10 tane yiyecek koyacağım,her doğru cevap karşılığında 10 puan alacaksın ve sen eğer oyunun sonunda 80 puan toplayabilirsen başarılı olmuş olacaksın.” şeklinde etkinliği anlatır. Öğrenci hazır olunca etkinliğe başlanır. Cevaplar, öğrencinin dikkatini dağıtmayacak şekilde oturmuş olan yardımcı bir öğretmen tarafından performans kayıt tablosuna kaydedilir.

Öğretimin Sonuçlandırılması

Değerlendirme oturumun sonunda öğrenciyle birlikte performans kayıt tablosu üzerinde yapılır. Etkinliğe etkin katılım sağladığı için öğrenciye teşekkür edilir.

XV. OTURUM ÖĞRETİM PLANI

Etkinliğin Adı

Ma - Zü - Fi – A - Ze

Öğretim Amacı

Zihinsel yetersizliğe sahip, dikkat süresi kısa bireylerin başarılarını pekiştirip dikkatlerini kontrol altına almak.

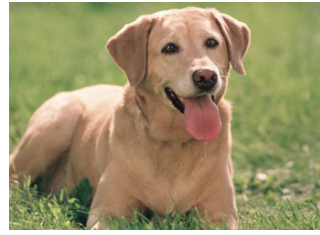
Öğretime Hazırlık ve Öğretim Süreci

Öğrenci ve öğretmen ayakta karşılıklı durmuştur. Öğretmen “Oyunumuzun adı ma-zü-fi-a-ze dir.Bu isim maymun-zürafa-fil-aslan-zebra nın kısaltılmasından oluşmuştur.Yerdeki hayvan desenli örtüyü görüyorsun. Ben sana karışık olarak ma-zü-fi-a-ze lerden söyleyeceğim. Ben ma dediğimde sen maymunun üzerine basacaksın,zü dediğimde zürafanın,fi dediğimde filin,a dediğimde aslanın,ze dediğimde zebranın üzerine basacaksın. Çok dikkatli olman gerekiyor. Her doğru için 5 puan alacaksın. Eğer oyun sonunda 80 puana ulaşırsan başarılı sayılacaksın” şeklinde etkinliği anlatır. Öğrenci hazır olunca etkinliğe başlanır. Cevaplar, öğrencinin dikkatini dağıtmayacak şekilde oturmuş olan yardımcı bir öğretmen tarafından performans kayıt tablosuna kaydedilir.

Öğretimin Sonuçlandırılması

Değerlendirme oturumun sonunda öğrenciyle birlikte performans kayıt tablosu üzerinde yapılır. Etkinliğe etkin katılım sağladığı için öğrenciye teşekkür edilir.

EK 8: V. OTURUM RESİMLİ KARTLARI

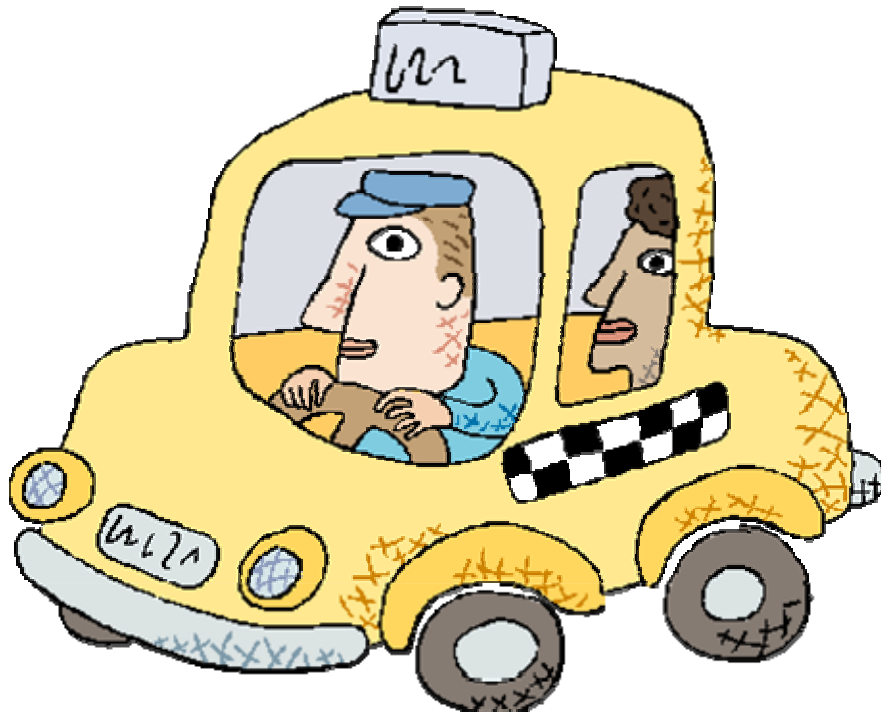

Açıklama: Fotoğraf ve resimler internetten temin edilmiş, V. bireysel ve grup oturumunda kullanılmak üzere, mukavva yardımıyla resimli flash kart haline getirilmiştir.

EK 9: 7. OTURUMUN RESİMLİ KARTLARI

EK 10: ETKİNLİK ZAMAN ÇİZELGESİ					
TARİH	SAAT				ETKİNLİK
	I. ÖĞRENCİ	II. ÖĞRENCİ	III. ÖĞRENCİ	GRUP OTURUMU	
11 MAYIS 2010	14.45 - 15.05	15.45 -16.05	16.45 - 17.05	17.45 - 18.05	"Yaptığımı Yap" Etkinliği
13 MAYIS 2010	14.45 - 15.05	15.45 - 16.05	16.45 - 17.05	17.45 -18.05	"Basket Atma" Etkinliği
18 MAYIS 2010	14.45 - 15.05	15.45 - 16.05	16.45 - 17.05	17.45 -18.05	Çevremin Farkındayım" Etkinliği
20 MAYIS 2010	14.45 - 15.05	15.45 - 16.05	16.45 - 17.05	17.45 -18.05	"Nesne İşaretleme" Etkinliği
25 MAYIS 2010	14.45 - 15.05	15.45 - 16.05	16.45 - 17.05	17.45 -18.05	"Kart Eşleme" Etkinliği
27 MAYIS 2010	14.45 - 15.05	15.45 - 16.05	16.45 - 17.05	17.45 -18.05	"Nesi Var? " Etkinliği
1 HAZİRAN 2010	14.45 - 15.05	15.45 - 16.05	16.45 - 17.05	17.45 -18.05	"Göster Kendini" Etkinliği
3 HAZİRAN 2010	14.45 - 15.05	15.45 - 16.05	16.45 - 17.05	17.45 -18.05	"Zıt Anlamlı Kelimeler" Etkinliği
8 HAZİRAN 2010	14.45 - 15.05	15.45 - 16.05	16.45 - 17.05	17.45 -18.05	"Eşya Saklama" Etkinliği
10 HAZİRAN 2010	14.45 - 15.05	15.45 - 16.05	16.45 - 17.05	17.45 -18.05	"İsim, Hayvan, Eşya" Etkinliği
15 HAZİRAN 2010	14.45 - 15.05	15.45 - 16.05	16.45 - 17.05	17.45 -18.05	"Sözcük Ezberleme" Etkinliği
17 HAZİRAN 2010	14.45 - 15.05	15.45 - 16.05	16.45 - 17.05	17.45 -18.05	"Anlamsız Sözcük Ezberleme" Etkinliği
22 HAZİRAN 2010	14.45 - 15.05	15.45 - 16.05	16.45 - 17.05	17.45 -18.05	"Ses Tanıma" Etkinliği
24 HAZİRAN 2010	14.45 - 15.05	15.45 - 16.05	16.45 - 17.05	17.45 -18.05	"Tadından Bul" Etkinliği
29 HAZİRAN 2010	14.45 - 15.05	15.45 - 16.05	16.45 - 17.05	17.45 -18.05	"Ma - Zü - Fi - A - Ze" Etkinliği

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Özgeçmiş

Adı Soyadı:	Fatma ÇETİN	İmza:		
Doğum Yeri:	Hamburg			
Doğum Tarihi:	10.01.1984			
Medeni Durumu:	Evli			
Öğrenim Durumu				
Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Lütfiye Kısacık İlkokulu		Adana	1995
Ortaöğretim	Sıtkı Kulak İlköğretim Okulu		Adana	1998
Lise	Ayşe Atıl Anadolu Öğretmen Lisesi		Adana	2002
Lisans	Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi	Özel Eğitim	Konya	2006
Yüksek Lisans		Özel Eğitim		
Becerileri:	Bilgisayar Kullanma, Gitar Çalma.			
İlgi Alanları:	Zihinsel Yetersizliği Olan Bireyler ve Otizmli Bireylerin Eğitimleri			
İş Deneyimi:	5 yıl			
Aldığı Ödüller:	Üniversite Bölüm Üçüncülüğü			
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	Doç. Dr. Hakan SARI Dr. Yahya ÇIKILI			
Tel:	0554 550 67 11			
Adres	Taşpınar İlköğretim Okulu Cihanbeyli/KONYA			

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

